

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Specialiųjų tyrimų tarnybai
A. Jakšto g. 6
Vilnius

2014-01-31 Nr. ((12.36)-5K-1400272)-6K-
1401023
Į 2014-01-07 Nr. 76-53

**DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO 2013 M. FINANSŲ
MINISTERIJOJE IR FINANSŲ MINISTRO VALDYMO SRIČIAI PRISKIRTŲ ĮSTAIGŲ
VEIKLOS SRITYSE**

Vykdydami Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio 2014 m. sausio 7 d. rezoliucija Nr. 76-53, teikiame motyvuotą išvadą dėl Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, 2013 m. analizės ir vertinimo rezultatų.

PRIDEDAMA. 43 lapai.

Finansų ministras

Rimantas Šadžius

L. Vaišnorienė, 239 0227

Lydrastis 2013 m. FM motyv. išvadai STT

Biudžetinė įstaiga
Lukiškių g. 2, LT-01512 Vilnius

Tel. (8 5) 239 0000
Faks. (8 5) 279 1481

El. paštas finmin@finmin.lt
<http://www.finmin.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių
asmenų registre, kodas 288601650

MOTYVUOTA IŠVADA
DĖL FINANSŲ MINISTERIJOS IR FINANSŲ MINISTRO VALDYMO SRIČIAI PRISKIRTŲ
ĮSTAIGŲ VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE YRA KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, 2013
METŲ ANALIZĖS IR VERTINIMO REZULTATŲ

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Finansų ministerija) ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, analizė ir vertinimas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (Žin., 2002, Nr. 57-2297) (toliau – Korupcijos prevencijos įstatymo) 16 straipsnio 3 dalimi, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 (Žin., 2002, Nr. 98-4339), Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 (Žin., 2011, Nr. 60-2877), Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų, įmonių korupcijos prevencijos tvarkos aprašo, patvirtinto finansų ministro 2007 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. 1K-261 (Žin., 2007, Nr. 101-4130; 2012, Nr. 106-5395) (toliau – Finansų ministerijos korupcijos prevencijos tvarkos aprašas), II skyriuje „Veiklos sričių, kuriose yra didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymas, analizė ir vertinimas“ nustatyta tvarka.

1. 2013 METAIS ANALIZUOTOS IR VERTINTOS VEIKLOS SRITYS

Finansų ministerijoje ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtose įstaigose 2013 m. III ketvirtį atlikta veiklos sričių, patvirtintų finansų ministro 2013 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. 1K-221 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kuriose 2013 metais tikslinga atlikti analizę ir vertinimą, nustatymo“ (Žin., 2013, Nr. 66-3319), antikorupcinė analizė ir vertinimas:

1. *Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje:*
 - 1.1. informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų vertės nustatymas;
 - 1.2. valstybės institucijos sudaromų sutarčių projektų derinimas.
2. *Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyboje prie Finansų ministerijos:*
 - 2.1. Vyriausybės vertybinių popierių, banderolių, keleivinio transporto bilietų, oficialiųjų žymėjimo ženklų, dokumentų blankų privalomasias formas tvirtinančių įstaigų teisės aktų, reglamentuojančių saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų leidybą, technologinę apsaugą ir gamybą, nuostatų laikymasis;
 - 2.2. valstybės institucijos ar įstaigos sudaromų sutarčių projektų derinimas.
3. *Muitinės departamente prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos:*
 - 3.1. muitinės veiklos ir muitinės priežiūros organizavimas;
 - 3.2. informacinių sistemų naudotojų duomenų tvarkymas.
4. *Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos:*
 - 4.1. mokestiniai tyrimai;
 - 4.2. mokestiniai patikrinimai;
 - 4.3. mokestinė prievolė;
 - 4.4. atstovavimas valstybės institucijai ar įstaigai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose.
5. *Audito ir apskaitos tarnyboje* – valstybės institucijos ar įstaigos sudaromų sutarčių projektų derinimas.
6. *Turto vertinimo priežiūros tarnyboje* – turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos priežiūra.
7. *Viešojoje įstaigoje Centrinėje projektų valdymo agentūroje* – nepriklausomų, turinčių specialių žinių ekspertų atranka ir jų išvadų reikšmė Centrinės projektų valdymo agentūros sprendimams, jai atliekant programų administravimo funkcijas.
8. *Finansų ministerijos mokymo centre* – valstybės institucijos ar įstaigos sudaromų sutarčių projektų derinimas.
9. *Lietuvos statistikos departamente* – personalo formavimas, valdymas ir administravimas.

10. *Lošimų priežiūros tarnyboje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos* – lošimų reglamentų, jų pakeitimų ir papildymų tvirtinimas ir didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimas.

2. SUBJEKTAI, ATLIKĘ ANALIZĘ IR VERTINIMĄ

Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, analizę ir vertinimą atliko darbo grupės, sudarytos:

1. Finansų ministerijoje – finansų ministro 2013 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 1K-327 (2 darbo grupės).

2. Muitinės departamente prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Muitinės departamentas) – Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2013 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 1B-618.

3. Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyboje prie Finansų ministerijos (toliau – Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba) – Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2012 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. 1-144.

4. Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM) – VMI prie FM viršininko 2013 m. rugsėjo 5 d. įsakymu Nr. V-311.

5. Audito ir apskaitos tarnyboje – Audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. V-14.

6. Turto vertinimo priežiūros tarnyboje – Turto vertinimo priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. B1-47.

7. Viešojoje įstaigoje Centrinėje projektų valdymo agentūroje (toliau – Centrinėje projektų valdymo agentūra) – Centrinės projektų valdymo agentūros korupcijos prevencijos ir kontrolės veiklos darbo grupė.

8. Finansų ministerijos mokymo centre – Finansų ministerijos mokymo centro direktoriaus 2012 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 45.

9. Lietuvos statistikos departamente (toliau – Statistikos departamentas) – Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2013 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. DĮ-129.

10. *Lošimų priežiūros tarnyboje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos* (toliau – Lošimų priežiūros tarnyba) – Lošimų priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. P-102.

Veiklos sričių analizę ir vertinimą atlikusios darbo grupės Finansų ministerijos korupcijos prevencijos tvarkos aprašo 11 punkte nustatyta tvarka parengė analizuotų veiklos sričių vertinimo aprašymus (toliau – veiklos sričių vertinimo aprašymai) ir pateikė juos svarstyti Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisijai.

Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija, vadovaudamasi Finansų ministerijos korupcijos prevencijos tvarkos aprašo 11.3.2 punktu, 2013 m. gruodžio 5 d. ir 2013 m. gruodžio 12 d. posėdžiuose apsvarsčiusi veiklos sričių vertinimo aprašymus, iš esmės jiems pritarė, tačiau pateikė pastabas ir pasiūlymus patikslinti kai kuriuose veiklos sričių vertinimo aprašymuose pateiktas korupcijos prevencijos priemones, kurias darbo grupės parengė veiklos sričių analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams sumažinti ar pašalinti.

Šioje motyvuotoje išvadoje pateikta informacija apie siūlomas įgyvendinti korupcijos prevencijos priemones, patikslintas pagal Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisijos pastabas ir pasiūlymus.

3. ANALIZĖS IR VERTINIMO TIKSLAS, METODAI IR VEIKSMAI

Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, analizę ir vertinimą atlikta Finansų ministerijos korupcijos prevencijos tvarkos aprašo II skyriuje „Veiklos sričių, kuriose yra didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymas, analizė ir vertinimas“ nustatyta tvarka.

Veiklos sričių analizės ir vertinimo tikslas – nustatyti veiklos sritis veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnus (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti

prielaidas atsirasti korupcijai, ir parengti bei įgyvendinti prevencijos priemonės analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar pašalinti.

Korupcijos rizikos veiksniai veiklos srityse nustatyti nagrinėjant veiklos sritis reglamentuojančius teisės aktus, iš jų priimtus Finansų ministerijoje ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtose įstaigose, veiklos srityse priimtus sprendimus ir atliktus veiksmus, vertinant, ar yra laikomasi įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų bei sutarčių, turinčių įtakos veiklai, ar priimti visi teisės aktai, būtini įstatymams taikyti, ar juose nustatyta sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo tvarka yra skaidri, t. y. ar įtvirtinti sprendimų priėmimo principai, ar aiškūs kriterijai, sprendimo priėmimo terminai ir sprendimus priimančys subjektai, ar aiškiai apibrėžti jų įgaliojimai, atskirtos sprendimų priėmimo ir kontrolės funkcijos, nustatyta sprendimų apskundimo tvarka, ar ši tvarka pakankama, ar ji nesuteikia įgaliojimų valstybės tarnautojams (darbuotojams) veikti savo nuožiūra, ar joje nėra perteklinių reikalavimų, ar yra įtvirtinta ir ar funkcionuoja vidaus kontrolės sistema ir kt.

Šioje motyvuotoje išvadoje pateikiama informacija apie antikorupciniu požiūriu analizuotas ir vertintas veiklos sritis, atitinkančias vieną ar kelis Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytus vertinimo kriterijus ir todėl priskiriamas prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Informacija apie kitų finansų ministro patvirtintų, finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kurios neatitinka minėtų įstatyme nustatytų kriterijų, analizę ir vertinimą, kurio metu nenustatyta korupcijos rizikos veiksnių, pateikta Finansų ministerijai šių veiklos sričių vertinimo aprašymuose ir į šią motyvuotą išvadą neįtraukta.

4. ESAMOS SITUACIJOS VERTINIMO KRITERIJAI

Esama situacija veiklos srityse įvertinta taikant kriterijus, nustatytus Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje.

5. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI, KORUPCIJOS RIZIKOS VERTINIMAS IR KORUPCIJOS RIZIKOS MAŽINIMO PRIEMONĖS

5.1. FINANSŲ MINISTERIJOS VEIKLOS SRITYSE

5.1.1. Informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų vertės nustatymas.

Atlikus veiklos srities antikorupcinę analizę ir vertinimą nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatytą kriterijų (darbuotojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1) veiklos srities neišsamus ir netiesioginis reglamentavimas viešųjų pirkimų srities teisės aktuose, iš jų ir priimtuose Finansų ministerijoje;

2) Finansų ministerijoje neįsteigtas atskiras struktūrinis padalinys, atsakingas už viešųjų pirkimų reglamentavimą, organizavimą, vykdymą ir priežiūrą.

Korupcijos rizikos vertinimas:

Analizuotas subjektas – Finansų ministerijos administracijos padaliniai, kurie atlieka funkcijas veiklos srityje – apskaičiuoja (ar dalyvauja apskaičiuojant) Finansų ministerijos informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų pirkimų vertes, įtrauktas į Finansų ministerijos 2013 metais numatomų vykdyti viešųjų pirkimų informacijos suvestinę, patvirtintą ministerijos kanclerio 2013 m. vasario 13 d. potvarkiu Nr. 2K-008.

Pirminei informacijai apie esamą situaciją veiklos srityje gauti, atsižvelgus į su veiklos sritimi susijusius teisės aktus, įvertinus ministerijos administracijos padalinių nuostatuose ir atskirų valstybės tarnautojų ir darbuotojų (toliau – darbuotojai) pareigybių aprašymuose nustatytas funkcijas, uždavinius, darbo, sprendimų priėmimo tvarką ir atsakomybę, parengtas veiklos srities analizavimo ir vertinimo klausimynas, pateiktas pildyti ministerijos administracijos padaliniams, atliekantiems funkcijas veiklos srityje.

Siekiant surinkti objektyvią faktinę informaciją apie atskirų funkcijų atlikimą analizuojamoje veiklos srityje, teisės aktuose įtvirtintų įpareigojimų ir teisinių prievolių vykdymą

Finansų ministerijoje, o taip pat išsiaiškinti probleminius veiklos aspektus pagal atitinkamų ministerijos administracijos padalinių kompetenciją, su veiklos sritimi susijusių teisės aktų nuostatų praktinio taikymo klausimai buvo aptarti su Informacinių technologijų departamento ir Ekonomikos departamento vadovybe.

Esama situacija įvertinta atsižvelgiant į informaciją, gautą pagal klausimyną, veiklos srityje funkcijas atliekančių ministerijos administracijos padalinių atstovų paaiškinimus ir veiklos sritį reglamentuojančių teisės aktų nuostatas.

Finansų ministerijos informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų pirkimų vertės nustatymas yra ne atskira ministerijos veiklos sritis, o tik viena iš ministerijoje atliekamų viešųjų pirkimų proceso dalių. Atsižvelgiant į tai, buvo nagrinėjami ir antikorupcinio požiūriu vertinami viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai tiek, kiek jie susiję su analizuojama veiklos sritimi.

Pagrindiniai Finansų ministerijos administracijos padaliniai, atliekantys funkcijas veiklos srityje yra Informacinių technologijų departamentas ir Europos Sąjungos struktūrinės paramos valdymo departamentas. Funkcijas analizuojamoje veiklos srityje taip pat vykdo ir kitų ministerijos administracijos padalinių darbuotojai, įtraukti į finansų ministro įsakymais sudarytų viešojo pirkimo komisijų, atlikusių (atliekančių) informacinės ir valdymo sistemos bei jos posistemių plėtros, priežiūros ir palaikymo viešuosius pirkimus, sudėtį.

Preliminari veiklos srityje numatomų pirkimų vertė nustatoma remiantis įvairiais kriterijais, priklausančiais nuo perkamo objekto. Iki pirkimo procedūrų pradžios (planuojant biudžetus, teikiant paraiškas ES paramai gauti ir pan.) yra nustatomi planuojamų informacinių sistemų projektų ar reikiamos technikos (taikomosios programinės įrangos) poreikiai. Planuojant informacinių sistemų plėtros, kūrimo ar palaikymo paslaugas, remiamasi analogiškų sutarčių patirtimi, vykdoma galimybių studija, kurios metu pasitelkiami ekspertai, arba vykdoma potencialių tiekėjų apklausa. Jeigu vykdomas sistemų kūrimo, plėtros ar palaikymo projektų planavimas, dalyvauja ir minėtų sistemų valdytojai, kuriems žinomi poreikiai kurti, plėtoti ar palaikyti informacines sistemas. Nustačius šiuos poreikius, vykdomas jų įvertinimas, remiantis geriausią projektų valdymo metodikų siūloma praktika. Planuojant technikos (programinės įrangos) atnaujinimą, remiamasi rinkoje esančia kainoraščių informacija, arba analogiškais pirkimais. Galutinė pirkimų vertė priklauso ne tik nuo poreikio, bet ir nuo patvirtinto biudžeto, kurio ribose planuojami būtiniausi įsigijimai.

Įvertinus šios veiklos srities ir atliekamų funkcijų reglamentavimo pakankamumą ir išsamumą, nustatyta, kad veiklos srityje yra didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes teisės aktuose, iš jų ir priimtuose Finansų ministerijoje, yra itin lakoniškai ir netiesiogiai reglamentuoti ministerijos administracijos padalinių ir darbuotojų uždaviniai ir atliekamos funkcijos.

Pvz. Informacinių technologijų departamento nuostatuose su veiklos sritimi sietini uždaviniai apibrėžti taip: koordinuoti ministerijos informacinių sistemų projektavimo, diegimo, palaikymo, sąveikos ir plėtros darbus, koordinuoti šiuolaikinių informacinių ir duomenų perdavimo technologijų diegimą ir naudojimą ministerijoje. Šiuos uždavinius atitinkančios funkcijos apibrėžtos taip: atlikti naujausių kompiuterinių–komunikacinių technologijų analizę, nustatyti suderinamumą su ministerijoje esamomis kompiuterinėmis technologijomis, spręsti jų įsigijimo klausimus ministerijos darbo efektyvumui užtikrinti, nustatyti ministerijos struktūrinių padalinių informacinių technologijų poreikį ir teikti pasiūlymus ministerijos vadovybei dėl jų įsigijimo arba atnaujinimo (pagerinimo) reikalingumo ir pan. Darbuotojų pareigybių aprašymuose jų funkcijos, susijusios su veiklos sritimi, taip pat apibrėžtos nekonkrečiai ir neišsamiai, pvz.: Europos Sąjungos struktūrinės paramos valdymo departamento Techninės paramos administravimo skyriaus, Veiksmų programų viešinimo skyriaus ir Vertinimo skyriaus darbuotojų pareigybių aprašymuose numatyta funkcija – pagal kompetenciją organizuoti ir atlikti viešuosius pirkimus. Stebėsenos ir analizės skyriaus darbuotojai, atlikdami skyriaus nuostatuose numatytas funkcijas, susijusias su Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos (SFMS) kūrimu ir plėtra, pagal kompetenciją „dalyvauja atliekant viešuosius pirkimus“. Informacinių technologijų departamento darbuotojų pareigybių aprašymuose numatytos šios su veiklos sritimi susijusios funkcijos, pvz. dalyvauti planuojant naujų informacinių technologijų ir informacinių sistemų įdiegimą ir palaikymą ministerijoje, dalyvauti organizuojant ir vykdant informacinių technologijų srities viešuosius pirkimus ir pan.

Išnagrinėjus su veiklos sritimi susijusių viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, prieita prie išvados, kad juose tiesiogiai neregamentuojamos analizuojamoje veiklos srityje atliekamos funkcijos, veiksmai, procedūros ar pan.

Analizuoti viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai sietini su veiklos sritimi tik todėl, kad kai kuriose iš jų yra paminėta sąvoka „pirkimų vertės nustatymas“, tačiau jokie pirkimų kainodaros ir vertės nustatymo klausimai neregamentuojami, nėra kitų nuostatų, kuriomis būtų galima tiesiogiai vadovautis nustatant informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų pirkimų vertę.

Atlikus ministerijos administracijos padalinių apklausą ir įvertinus gautą informaciją, nustatyta, kad šie apklausos dalyviai nurodė funkcijas analizuojamoje veiklos srityje atliekantys vadovaudamiesi šiais teisės aktais:

1) Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (Žin., 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102) (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas);

2) Viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodika, patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. 1S-26 (2006 m. sausio 27 d. įsakymo Nr. 1S-7 redakcija) „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“ (toliau – Viešųjų pirkimų vertės nustatymo metodika);

3) Finansų ministerijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis, patvirtintomis finansų ministro 2011 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 1K-048 (2012 m. rugsėjo 19 d. įsakymo Nr. 1K-310 redakcija) (toliau – Finansų ministerijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės);

4) Finansų ministerijos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1088 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimo Nr. 1453 redakcija) (toliau – Finansų ministerijos nuostatai);

5) Finansų ministerijos darbo reglamentu, patvirtintu finansų ministro 2003 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 1K-251 (finansų ministro 2013 m. liepos 31 d. įsakymo Nr. 1K-273 redakcija) (toliau – Finansų ministerijos darbo reglamentas);

6) Finansų ministro įsakymais, kuriais nustatyta viešųjų pirkimų planavimo tvarka, sudarytos viešųjų pirkimų komisijos, jų darbo reglamentai ir pan.

Atlikus minėtų teisės aktų nuostatų analizę, prieita prie išvados, kad juose nenustatomi konkretūs ministerijos administracijos padalinių ir darbuotojų uždaviniai ir funkcijos, atliekamos veiklos srityje, nepatvirtinta vidaus darbo tvarka, kurią įgyvendindami ministerijos administracijos padaliniai atliktų jiems privalomas funkcijas, neįtvirtinti reikalavimai nustatytas pirkimo vertes pagrįsti skaičiavimais ar dokumentais ir pan. Todėl, atliekant teisės aktuose neįtvirtintas ir iš esmės neregamentuotas procedūras, apie kurias tik užsiminta kai kuriuose teisės aktuose, korupcijos pasireiškimo rizika yra gana reikšminga, o atsakomybės už galimą piktnaudžiavimą praktiškai neįmanoma taikyti dėl kolektyvinio sprendimų priėmimo būdo.

Tokią išvadą pagrindžia šių teisės aktų nuostatų analizė ir vertinimas:

1) Viešųjų pirkimų įstatyme detalčiau neregamentuojami pirkimų vertės nustatymo, pirkimų kainodaros ar kiti panašūs metodiniai klausimai. Su analizuojama veiklos sritimi sietina šio įstatymo 9 str. 4 d. nuostata, kurioje nurodyta, kad numatomo prekių, paslaugų ar darbų pirkimo vertė apskaičiuojama pagal Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintą pirkimo vertės apskaičiavimo metodiką.

2) Viešųjų pirkimų vertės nustatymo metodika, kuria turėtų vadovautis perkančiosios organizacijos, nustatydamos prekių, paslaugų ir darbų numatomo viešojo pirkimo vertes, atlikdamos pirkimus pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, faktiškai reglamentuoja tik bendruosius pirkimo vertės nustatymo aspektus, tokius, kaip pirkimo vertės skaidymas į dalis, pirkimo vertės nustatymo būdo pasirinkimas, centrinės perkančiosios organizacijos centralizuotai vykdomų pirkimų vertės skaičiavimo, perkančiosios organizacijos numatomų sudaryti pirkimo–pardavimo sutarčių bendrosios vertės nustatymo ir kitus panašius klausimus. Šioje metodikoje yra tik viena su analizuojama veiklos sritimi susijusi nuostata, kad „perkančioji organizacija turi nustatyti preliminarą pirkimo vertę, remdamasi skaičiuojamosiomis kainomis, panašių pirkimų praktika, rinkos ir kitais tyrimais“. Tačiau nėra jokių metodinių nuostatų dėl minėtų pirkimų kainos nustatymo būdų pasirinkimo ir taikymo, todėl nėra galimybės tiesiogiai vadovautis šia metodika praktikoje, apskaičiuojant informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų pirkimų vertę.

3) Išanalizavus Finansų ministerijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, nustatyta, kad jose neregamentuojami Finansų ministerijos informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų pirkimų vertės nustatymo tvarkos ir (arba) metodiniai klausimai.

4) Finansų ministerijos viešųjų pirkimų planavimo tvarkos aprašas, patvirtintas finansų ministro 2011 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 1K-048, nustato, kad ministerijos administracijos padaliniai, teikdami šiuo įsakymu patvirtintai Finansų ministerijos viešųjų pirkimų atrankos komisijai raštą dėl poreikio įsigyti prekes ir paslaugas, yra įpareigoti savo rašte dėl prekių ar paslaugų pirkimų poreikio nurodyti tik pageidaujamų įsigyti prekių, paslaugų ir darbų orientacinę vertę. Tačiau šiuo įsakymu administracijos padaliniai, inicijuojantys viešuosius pirkimus, neįpareigojami pagrįsti jų raštuose nurodytas orientacines numatomų pirkimų vertes, ar nurodyti, koku būdu (metodu) šios pirkimų vertės apskaičiuotos.

5) Susipažinus su Finansų ministerijos numatomų viešųjų pirkimų atrankos komisijos darbo reglamentu, sprendimais ir juos pagrindžiančiais dokumentais nustatyta, kad atskirais atvejais kai kurie pirkimus inicijuojantys ministerijos administracijos padaliniai raštu apibendrintai paaiškina, kad preliminarą prekių ar paslaugų pirkimų vertę nustatė atlikę rinkos kainų analizę, tačiau tokią analizę pagrindžiantys dokumentai ar duomenys yra neprivalomi, todėl teikiami tik atrankos komisijai pareikalavus.

Pagal veiklos srityje funkcijas atliekančių ministerijos administracijos padalinių pateiktą informaciją išsiaiškinta, kad apskaičiuojant Finansų ministerijos informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų vertes, viena iš pagrindinių problemų yra – numatomų įsigyti prekių ir paslaugų vidutinių rinkos kainų nustatymas ir optimaliausių kainų pasirinkimas. Vidutinių rinkos kainų dydis yra svarbus tiek planuojant preliminaras numatomų pirkimų kainas, tiek ir vertinant gautus tiekėjų pasiūlymus.

Ši analizuotoje Finansų ministerijos veiklos srityje identifikuota rizika yra itin reikšminga antikorpuciniu požiūriu visoms institucijoms ir įstaigoms, atliekančioms viešuosius pirkimus. Šiuo metu numatomų įsigyti prekių ir paslaugų kainas savarankiškai analizuoja, pasirenka ir taiko kiekviena institucija ir įstaiga (o Finansų ministerijos atveju – ir jos padaliniai, inicijuojantys pirkimus), apie kainų lygį sprendžiama analizuojant prekių ir paslaugų kainas, kurias jų tiekėjai viešai skelbia internete ar kitomis priemonėmis, vertinant kitais būdais gautą informaciją. Tačiau pasirinkti optimaliausias kainas yra sudėtinga dėl įvairių aplinkybių (pirkimo objekto ypatumų, viešai skelbiamos informacijos trūkumo ir pan.).

Spręsti šią realiai egzistuojančią problemą, kuri kelia ir didelę korupcijos riziką, padėtų centralizuotai, pvz. Informacinės visuomenės plėtros komiteto pagal kompetenciją parengta ir viešai skelbiama informacija apie atitinkamo laikotarpio prekių ir paslaugų vidutinės rinkos kainas, kurias privalėtų taikyti institucijos ir įstaigos, apskaičiuodamos prekių ir paslaugų, įsigyjamų pagal viešųjų pirkimų įstatymą, vertes.

Analizuojant veiklą antikorpuciniu požiūriu, kritiškai vertintinas ir šios veiklos organizavimo modelis – ministerijoje neįsteigtas atskiras administracijos padalinys, atsakingas už viešuosius pirkimus, kuris prisidėtų prie aiškesnio, skaidresnio ir kokybiškesnio viešųjų pirkimų dokumentacijos rengimo, įskaitant prekių ir paslaugų pirkimų vertės nustatymą, viešojo pirkimo būdo parinkimą, vieningo viešųjų pirkimų procedūras reglamentuojančių teisės aktų traktavimo, viešųjų pirkimų procedūrų vykdymo.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

1. Papildyti Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viešųjų pirkimų planavimo tvarkos aprašą, patvirtintą finansų ministro 2011 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 1K-048, nuostatomis, įpareigojančiomis pagrįsti dokumentais ir skaičiavimais numatomų įsigyti prekių ir paslaugų (iš jų ir informacinių sistemų plėtros ir (arba) palaikymo paslaugų) orientacinę vertę, įtraukiamą į Finansų ministerijos einamaisiais metais planuojamų vykdyti pirkimų suvestinę.

Pirkimų vertė, kurios nustatymas pagrįstas aiškiais skaičiavimais ir dokumentais, padidintų pirkimų planavimo skaidrumą, sumažintų korupcijos riziką atliekant planuotus prekių ir paslaugų viešuosius pirkimus, padėtų objektyviau įvertinti viešųjų pirkimų procese pateiktus tiekėjų pasiūlymus, įsigyti prekes ir paslaugas optimaliausiomis kainomis, efektyviau ir skaidriau panaudoti Finansų ministerijos išlaikymui skiriamas lėšas.

2. Pateikti Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Susisiekimo ministerijos (toliau – IVPK) pasiūlymus:

2.1. nustatyti ir IVPK interneto svetainėje viešai skelbti nuolat atnaujinamas aktualias prekių ir paslaugų vidutinės rinkos kainas, privalomai taikytinas atliekant prekių ir paslaugų pirkimus pagal Viešųjų pirkimų įstatymą;

2.2. parengti ir patvirtinti 2.1 punkte nurodytų vidutinių rinkos kainų taikymo metodiką.

Viešai skelbiamos, institucijoms ir įstaigoms privalomos įsigyjamų prekių ir paslaugų aktualios vidutinės rinkos kainos ir aiški šių kainų taikymo metodika neabejotinai padidintų viešųjų pirkimų skaidrumą, sumažintų galimybes piktnaudžiauti kainų lygiu, padidintų valstybės lėšų panaudojimo skaidrumą ir efektyvumą.

3. Pateikti finansų ministrui motyvuotus pasiūlymus dėl atskiro struktūrinio padalinio, atsakingo už viešųjų pirkimų organizavimą, vykdymą ir priežiūrą, Finansų ministerijoje įsteigimo.

5.1.2. Valstybės institucijos sudaromų sutarčių projektų derinimas.

Atlikus šios veiklos srities antikorpacinę analizę ir vertinimą nustatyta, kad veiklos sritis neatitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytų kriterijų, todėl korupcijos rizika veiklos srityje yra nereikšminga.

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

Tačiau Finansų ministerijos administracijos padaliniai apklausai pateiktame klausimyne įvardijo problemas ir pateikė informaciją, kuri atskleidė, kad veiklos srityje yra spręstini *vidinės komunikacijos stiprinimo ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo* klausimai. Nors identifikuoti probleminiai klausimai šiuo metu ir nekelia korupcijos apraiškų grėsmės, tačiau yra neabejotinai svarbūs, siekiant efektyviau vykdyti analizuojamą veiklą ir stiprinti joje korupcijos prevenciją.

Korupcijos rizikos vertinimas

Analizuotas subjektas – Finansų ministerijos administracijos padaliniai, kurie atliko funkcijas veiklos srityje – rengė ir derino sutartis, įtrauktas į Darbų, prekių bei paslaugų sutarčių ir jų registracijos 2013 m. žurnalą 14P.

Pirminei informacijai apie esamą situaciją veiklos srityje gauti parengtas veiklos srities analizavimo ir vertinimo klausimynas, kuris pateiktas pildyti ministerijos administracijos padaliniams. Klausimynas parengtas atsižvelgus į su veiklos sritimi susijusius teisės aktus, įvertinus ministerijos administracijos padalinių nuostatuose ir darbuotojų pareigybių aprašymuose nustatytas veiklos srityje atliekamas funkcijas, uždavinius, darbo, sprendimų priėmimo tvarką ir atsakomybę.

Finansų ministerijos administracijos padaliniai, atliekantys funkcijas veiklos srityje pažymėjo, kad pagal savo kompetenciją rengia ir derina Finansų ministerijos vardu sudaromų įvairių sutarčių projektus, iš jų prekių ir paslaugų viešųjų pirkimų sutarčių, sudaromų vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, projektus, paskolų ir garantijų sutarčių projektus, sutarčių, susijusių su Vyriausybės skolinimusi valstybės vardu ar skolos valstybės vardu valdymu, projektus, valstybės perskolinamų paskolų, teikiamų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, sutarčių projektus ir daugelį kitų.

Funkcijos veiklos srityje atliekamos vadovaujantis šiais teisės aktais:

- Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (Žin., 2000, Nr. 74-2262);
- Lietuvos Respublikos darbo kodeksu (Žin., 2002, Nr. 64-2569);
- Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (Žin., 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102);
- Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymu (Žin., 1999, Nr. 60-1948);
- Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių rengimo ir sudarymo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1179 (Žin., 2001, Nr. 84-2938);
- Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 432 (Žin., 2006, Nr. 51-1892);
- Finansų ministerijos darbo reglamentu, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 1K-251 (Žin., 2003, Nr. 100-4512);

– Lietuvos Respublikos finansų ministerijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 1K-048 (Žin., 2011, Nr. 19-921);

– Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymais, rekomendacijomis ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais sutarčių sudarymą;

– Finansų ministerijos finansų kontrolės taisyklėmis, patvirtintomis finansų ministro 2003 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 1K-198 (finansų ministro 2013 m. sausio 31 d. įsakymo Nr. 1K-051 redakcija);

– Finansų ministerijai skirtos Europos Sąjungos 2007–2013 metų techninės paramos naudojimo tvarkos aprašu, patvirtintu finansų ministro 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1K-378 (finansų ministro 2013 m. balandžio 16 d. įsakymo Nr. 1K-146 redakcija) (Žin., 2013, Nr. 41-1988);

– Finansų ministerijos administracijos padalinių nuostatais ir darbuotojų pareigybės aprašymais.

Finansų ministerijos darbo reglamentas yra pagrindinis teisės aktas, kuris nustato Finansų ministerijos darbo tvarką, taip pat ir analizuojamoje veiklos srityje, t. y. derinant sudaromas sutartis.

Finansų ministerijos darbo reglamento 120 ir 121 punktai nustato, kad visos ministerijos rengiamos sutartys derinamos ministerijoje ir vizuojamos naudojantis kompiuterine administracine informacine sistema, kaip teisės aktų projektai.

Finansų ministerijos darbo reglamento V skyriuje „Teisės aktų projektų rengimas, derinimas, vizavimas ir skelbimas, teisinio reguliavimo stebėseną“ išsamiai ir aiškiai nurodyta tvarka, taikoma derinant teisės aktus (taigi, ir visas Finansų ministerijos rengiamas sutartis), ministro, viceministrų, ministerijos kanclerio, Finansų ministerijos administracijos padalinių ir valstybės tarnautojų ar darbuotojų funkcijos, sprendimų priėmimo tvarka, privalomi veiksmai, nustatyti konkretūs jų atlikimo terminai.

Išnagrinėjus Finansų ministerijos administracijos padalinių pagal klausimyną pateiktą informaciją, nustatyta, kad sutarčių projektų derinimo Finansų ministerijoje tvarkos aiškumą ir skaidrumą jie vertina taip:

1) 58 procentai apklaustų Finansų ministerijos administracijos padalinių mano, kad veiklos srities reglamentavimas Finansų ministerijoje priimtuose teisės aktuose yra pakankamas ir nekeliantis korupcijos grėsmių.

Tokią nuomonę išreiškę padaliniai pažymėjo, kad papildomas veiklos srities reglamentavimas yra netikslingas, nes Finansų ministerijos darbo reglamente ir kituose minėtuose teisės aktuose nustatyta tvarka yra aiški ir pakankama.

2) 33 procentai apklaustų Finansų ministerijos administracijos padalinių mano, kad veiklos srities reglamentavimas Finansų ministerijoje priimtuose teisės aktuose galėtų būti aiškesnis ir konkretesnis.

Įvertinus šią nuomonę išreiškusių Finansų ministerijos administracijos padalinių suformuluotas problemas ir jų atitiktį veiklos sritį reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, darytina išvada, kad toks veiklos reglamentavimo vertinimas nėra objektyvus – keliamos problemos, kurių faktiškai nėra, teikiami pasiūlymai spręsti jau išspręstus klausimus ir kt. Įvertinus šių administracijos padalinių pateiktą informaciją apie jų praktinę patirtį ir dalyvavimą rengiant ir derinant Finansų ministerijos sutartis, matyti, kad Finansų ministerijos sutarčių derinimas kai kuriems iš jų yra tik vienkartinė ar retai atliekama funkcija. Be to, tenka konstatuoti, kad šie Finansų ministerijos administracijos padaliniai yra nepakankamai gerai susipažinę su Finansų ministerijos darbo reglamento nuostatomis dėl sutarčių derinimo, kadangi siūlo nustatyti Finansų ministerijoje sutarčių rengimo ir derinimo procedūrą, kuri jau yra nustatyta Finansų ministerijos darbo reglamente.

Atsižvelgus į susidariusią situaciją, kai reikšminga dalis Finansų ministerijos administracijos padalinių neturi pakankamai žinių ir gebėjimų pavestoms funkcijoms veiklos srityje atlikti, tikslinga Finansų ministerijos administracijos padalinių vadovams nedelsiant pradėti spręsti šią problemą, įtvirtinant ir stiprinant darbuotojų teises žinias ir gebėjimus šiais būdais (priemonėmis):

a) naujai priimtus į pareigas Finansų ministerijos darbuotojus pirmąją darbo dieną (kitus darbuotojus – nedelsiant) jų vadovams pasirašytinai supažindinti su Finansų ministerijos darbo reglamentu;

b) prireikus, organizuoti darbuotojų pasitarimus Finansų ministerijos darbo reglamento nuostatų įgyvendinimo, iš jų ir sutarčių derinimo, probleminiams klausimams aptarti;

c) nustačius darbuotojus, kuriems nepakanka turimų žinių Finansų ministerijos sutarčių derinimo klausimais, siųsti juos kelti kvalifikaciją atitinkamoje srityje.

3) 9 procentai apklustų Finansų ministerijos administracijos padalinių mano, kad papildomas veiklos srities reglamentavimas Finansų ministerijoje priimtuose teisės aktuose nebūtų tikslingas, jeigu Finansų ministerijoje būtų atskiras viešųjų pirkimų padalinys.

Pažymėtina, kad tokią nuomonę išreiškė tik Finansų ministerijos padaliniai, kurie rengia ir derina prekių ir paslaugų viešųjų pirkimų sutarčių, sudaromų vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, projektus. Šie padaliniai siūlo apsvarstyti galimybę steigti Finansų ministerijoje atskirą struktūrinį padalinį, atsakingą už viešųjų pirkimų organizavimą, vykdymą, priežiūrą, ir yra įsitikinę, kad toks padalinys užtikrintų aiškesnį, skaidresnį ir kokybiškesnį viešųjų pirkimų dokumentacijos rengimą, įskaitant prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių rengimą ir derinimą, vieningą viešųjų pirkimų procedūras reglamentuojančių teisės aktų traktavimą ir kitų su veiklos sritimi susijusių funkcijų vykdymą.

Atkreiptinas dėmesys, kad buvo pateikti ir išnagrinėti ir priešingi argumentai dėl siūlymo įsteigti viešųjų pirkimų skyrių, kaip atskirą administracijos padalinį. Šiuo metu Finansų ministerijoje nustatyta tvarka, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 1 ir 2 dalimis, finansų ministras pirkimui (pirkimams) organizuoti ir atlikti privalo (supaprastintiems pirkimams – gali) sudaryti Viešojo pirkimo komisiją (toliau – Komisija), nustatyti jai užduotis ir suteikti visus įgaliojimus toms užduotims vykdyti. Skiriant Komisijos pirmininką ir narius, turi būti atsižvelgiama į jų ekonomines, technines, teises žinias ir šio įstatymo bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą. Atsižvelgiant į nurodytas įstatymo nuostatas, viešojo pirkimo komisija rengia viešojo pirkimo sutarties projektą, organizuoja ir atlieka viešąjį pirkimą ir yra už jį atsakinga. Todėl siūlymas įsteigti viešųjų pirkimų skyrių, kaip atskirą administracijos padalinį, antikorpociniu požiūriu buvo įvertintas kritiškai, o esama Finansų ministerijoje tvarka – kaip atitinkanti teisės aktų reikalavimus ir pakankamai skaidri.

Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija, 2013 m. gruodžio 12 d. posėdyje išnagrinėjusi ir įvertinusi visus argumentus už ir prieš siūlymą įsteigti ministerijoje atskirą viešųjų pirkimų skyrių, siekdama užtikrinti efektyvią korupcijos prevenciją Finansų ministerijoje ir antikorpociniu aspektu ypatingai rizikingoje viešųjų pirkimų srityje, priėmė sprendimą – ministerijos administracijos padaliniams pagal kompetenciją pateikti finansų ministrui motyvuotus pasiūlymus dėl atskiro viešųjų pirkimų padalinio įsteigimo, galimų tokio padalinio funkcijų, vidinių resursų ir numatomos naudos.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

Kadangi atlikus veiklos srities analizę ir vertinimą nustatyta, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė Finansų ministerijoje derinant sudaromas sutartis yra minimali ir susijusi ne su veiklos nepakankamu reglamentavimu, o su kvalifikacijos stoka ir nepakankamu informuotumu apie Finansų ministerijoje nustatytas ir veiklos srityje atliekamas procedūras, todėl tikslinga Finansų ministerijos administracijos padalinių gebėjimus pavestoms funkcijoms veiklos srityje atlikti stiprinti vidaus administravimo priemonėmis – Finansų ministerijos administracijos padalinių vadovams užtikrinti veiklos srityje atliekamų užduočių kontrolę (pasirašytinai supažindinti darbuotojus su Finansų ministerijos darbo reglamentu, nustačius, kad darbuotojams nepakanka turimų žinių Finansų ministerijos sutarčių derinimo klausimais, siųsti juos kelti kvalifikaciją atitinkamoje srityje, pagal poreikį įgyvendinti kitas organizacines priemones, skirtas darbuotojų žinioms ir gebėjimams veiklos srityje stiprinti).

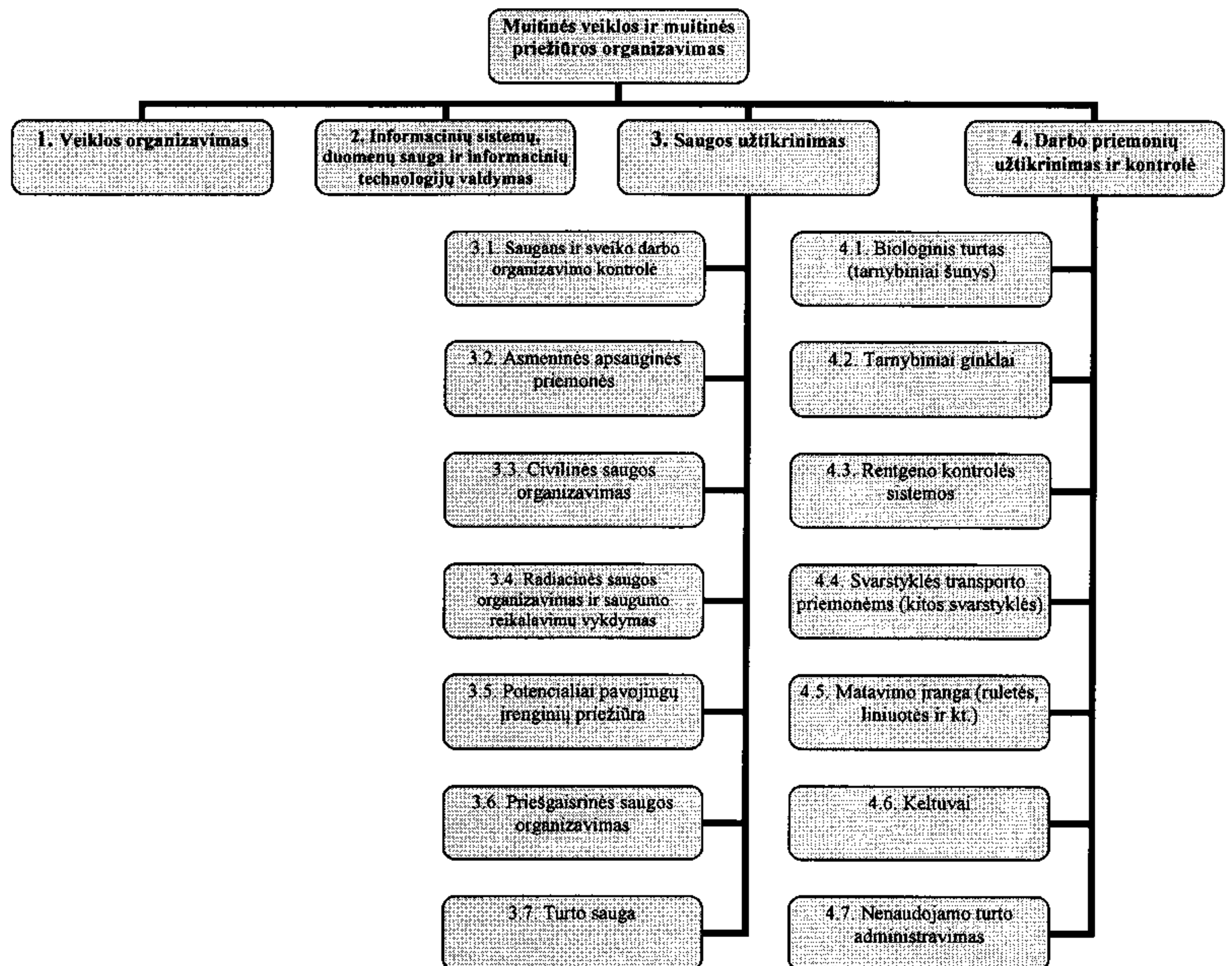
Be to, Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija 2013 m. gruodžio 12 d. posėdyje priėmė sprendimą įpareigojantį Finansų ministerijos Teisės departamentą pateikti Finansų ministerijos vadovybei pasiūlymus dėl darbo Finansų ministerijoje pristatymo galimų modelių, terminų ir praktinio įgyvendinimo aspektų, atsižvelgiant į šiame komisijos posėdyje pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

5.2. MUITINĖS DEPARTAMENTO VEIKLOS SRITYSE

5.2.1. Muitinės veiklos ir muitinės priežiūros organizavimas ir informacinių sistemų naudotojų duomenų tvarkymas.

Analizuotas objektas – muitinės veiklos ir muitinės priežiūros organizavimo procesas, kurio paskirtis – efektyviai organizuoti muitinės veiklą, užtikrinant saugą ir saugumą.

Informacinių sistemų naudotojų duomenų tvarkymas yra sudėtinė muitinės veiklos ir muitinės priežiūros organizavimo proceso informacinių sistemų, duomenų saugos ir informacinių technologijų valdymo etapo dalis, todėl ši sritis buvo analizuota ir vertinta kaip muitinės veiklos ir muitinės priežiūros organizavimo veiklos srities informacinių sistemų, duomenų saugos ir informacinių technologijų valdymo proceso sudėtinė dalis. Analizė ir vertinimas atlikti remiantis šio proceso aprašu (Lietuvos Respublikos muitinės Kokybės sistemos vadovo, patvirtinto Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2010 m. gruodžio 3 d. tvirtinimo žyma Nr. 7B-280), skaidant veiklos sritį į schemeje nurodytus šio proceso etapus:

Atlikus Muitinės departamento veiklos sričių antikorupcinę analizę ir vertinimą, *didelė korupcijos tikimybė nustatyta šiuose 1 schemeje nurodytuose Muitinės veiklos ir muitinės priežiūros organizavimo veiklos srities etapuose:*

1) 1 etapo „Veiklos organizavimas“ dalyje „*Muitinės postų veiklos organizavimas ir valdymas*“, kuri atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 1, 3 ir 6 punktuose nustatytus kriterijus (padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika, darbuotojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti ir naudojama valstybės ir tarnybos paslaptį sudaranti informacija);

2) 2 etapo „Informacinių sistemų, duomenų sauga ir informacinių technologijų valdymas“ dalyje „*Informacinių sistemų naudotojų duomenų tvarkymas*“, kuri atitinka Korupcijos prevencijos

įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 1, 2 ir 6 punktuose nustatytus kriterijus (padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika, daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo ir naudojama valstybės ir tarnybos paslaptį sudaranti informacija).

3) 4 etapo „Darbo priemonių užtikrinimas ir kontrolė“ 4.1 dalyje „*Biologinis turtas (tarnybiniai šunys)*“.

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

1. Atlikus muitinės postų vidaus darbo taisyklių projektų analizę, nustatyta kad nėra vieningo muitinės postų veiklos organizavimo ir valdymo mechanizmo.

2. Atlikus informacinių sistemų, duomenų saugos ir informacinių technologijų valdymo (informacinių sistemų naudotojų duomenų tvarkymo) veiklos srities teisės aktų ir jų įgyvendinimo analizę ir vertinimą, nustatyta, kad analizuojamojo laikotarpio tarnybinių nusižengimų pagrindinė priežastis – muitinės pareigūnai (darbuotojai) nesilaiko teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

3. Atlikus teisės aktų analizę ir vertinimą nustatyta, kad Vilniaus teritorinėje muitinėje (toliau – TM) nėra teisės akto, reglamentuojančio tarnybinio transporto priskyrimą kinologinei veiklai ir nenustatyta, ar šiai veiklai gali būti naudojamas asmeninis transportas. Kadangi kai kurie Vilniaus TM inspektoriai–kinologai tarnybinių šunų gabenimui į darbo vietą naudoja asmenines transporto priemones, todėl griežtai nereglementavus tarnybinio transporto naudojimo kinologinei veiklai tvarkos, gali atsirasti prielaidos korupcijai, susijusios su patirtų asmeninio transporto išlaidų kompensavimu.

Korupcijos rizikos vertinimas

Pirminei informacijai apie esamą situaciją analizuojamose veiklos srityse gauti parengta 12 klausimynų, detalizuojančių atskirus muitinės veiklos ir muitinės priežiūros organizavimo proceso etapus. Klausimynai pateikti pildyti pagal kompetenciją atsakingiems Muitinės departamento struktūriniams padaliniais ir muitinės įstaigoms. Veiklos sričių analizė ir vertinimas atliktas remiantis informacija, gauta pagal klausimynus ir analizuojant veiklos sritį reglamentuojančius teisės aktus.

1 etapo „*Veiklos organizavimas*“ dalis „*Muitinės postų veiklos organizavimas ir valdymas*“ (vadovavimas postui ir pamainai; rizikos valdymas, vertinimas, sprendimų priėmimas atliekant fizinį / dokumentinį tikrinimą; darbas su sistemomis; posto darbo režimas; posto pareigūnų atsakomybė; posto pareigūnų išvykimas darbo metu iš posto, neatvykimas į darbą; informacijos teikimas; naudojimasis posto inventoriu; antspaudų ir spaudų, muitinės plombų naudojimas ir valdymas; techninių kontrolės priemonių valdymas).

Dauguma atskleidžiamų korupcinio pobūdžio nusikalstamų ir kitų neteisėtų veikų, už kurias numatyta administracinė, drausminė ar kitokio pobūdžio atsakomybė, yra susijusios su muitinės postų veiklos organizavimu ir valdymu, todėl šioje muitinės veiklos srityje išlieka labai didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

LR muitinėje imamasi priemonių patraukti atsakomybėn muitinės pareigūnus ir kitus asmenis, padariusius korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Siekiant pašalinti nustatytą korupcijos atvejų priežastis Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2013 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 1B-432 patvirtintas Lietuvos Respublikos muitinės kovos su korupcija programos įgyvendinimo 2013–2015 metais priemonių planas, MD generalinio direktoriaus 2013 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1B-189 patvirtintas Naujų darbo organizavimo, veiklos ir kontrolės procesų diegimo muitinės postuose nuo 2013 m. liepos 1 d. priemonių planas, ūkio subjektai informuojami apie pinigų pateikimo kartu su dokumentais atvejus, susijusius su jų vadovaujamų įmonių darbuotojais.

Be to, ši veiklos sritis paliesta Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) atliktoje korupcijos rizikos analizėje, analizuojant teritorinių muitinių padalinių muitinės postų veiklą vykdant muitinį patikrinimą. STT Muitinės departamentui pateikė motyvuotą išvadą apie veiksnius, darančius įtaką muitinės postų veiklos skaidrumui, vykdant muitinį tikrinimą ir siūlymus dėl priemonių, kurios padėtų sumažinti arba pašalinti korupcijos rizikos veiksnius šioje veiklos srityje.

Analizuojamuoju laikotarpiu didžiausią visuomenės ir žiniasklaidos susidomėjimą sukėlė sisteminės korupcijos atvejis, atskleistas Vilniaus teritorinės muitinės (toliau – TM) Medininkų kelio poste (toliau – KP), kai Muitinės departamento Tarnybinių tyrimų tarnyba ir Muitinės kriminalinė tarnyba po bendro ilgalaikio tyrimo 2012-12-05 Medininkų KP sulaukė 21 korupcine

nusikalstama veika įtariamą Vilniaus TM pareigūną. Iš viso įtarimai dėl piktnaudžiavimo tarnyba ir kyšininkavimo šioje baudžiamojoje byloje buvo pareikšti 33 muitinės pareigūnams. Savo apimtimi tai didžiausia korupcinio pobūdžio byla LR muitinės istorijoje.

Suprasdama korupcinio pobūdžio apraiškų pavojingumą bei neigiamą poveikį tiek LR muitinės, tiek visos valstybės tarnybos autoritetui ir veiklos efektyvumui, LR muitinės vadovybė dar 2012 m. rugsėjo mėnesį ėmėsi aktyvių korupcijos prevencijos ir kontrolės priemonių, tiesiogiai nukreiptų prieš neteisėtas rinkliavas muitinės postuose. Siekiant kovoti su sisteminės korupcijos apraiškomis buvo vykdomi tiksliniai, vieši budėjimai muitinės postuose, kurių pagrindinis tikslas – kova su neteisėtomis rinkliavomis. Apie šią iniciatyvą iš anksto buvo paskelbta vidiniame muitinės interneto tinklalapyje, raštu informuoti visi teritorinių muitinių ir postų viršininkai bei eiliniai pareigūnai, taip pat vežėjų atstovai. Akcijos metu buvo atliekamas aiškinamasis darbas tiek su posto pareigūnais, tiek su vežėjais, kurie buvo raginami atsisakyti šios neteisėtos praktikos, aiškinama, kaip elgtis esant korupcinei situacijai, postų vadovai ir pamainų viršininkai buvo mokomi, kaip išgyvendinti šią korupcinę praktiką tarp savo vadovaujamų pareigūnų. Muitinės iniciatyvos šioje srityje buvo pristatytos asociacijos „Linava“ Krovininio transporto taryboje. Gauti duomenys buvo apibendrinti ir pateikti Muitinės departamento struktūrinių padalinių ir įstaigų vadovų posėdžiuose.

Vykdam antikorupcines priemones šioje srityje, Muitinės departamento 2012-10-03 raštu Nr. (6.15) 3B-10304 „Dėl neteisėtų rinkliavų“ visoms muitinės įstaigoms buvo pateikta atmintinė su rekomendacijomis, kaip elgtis pareigūnams kyšio davimo atvejais. Atmintinę nurodyta iškabinti visų muitinės postų tarnybinėse patalpose aiškiai matomoje vietoje ir su ja supažindinti visus muitinės postų pareigūnus ir jų vadovus. Atmintinėje muitinės pareigūnai, be kita ko, buvo įpareigoti pranešti apie visus atvejus, kai asmenys kartu su asmens ar muitinės dokumentais pateikia pinigus, užpildant nustatytos formos pranešimą (KONTR-1.1 formą). LR muitinės vadovybė ėmėsi kitų priemonių, siekdama pašalinti nustatytą korupcijos atvejų priežastis ir patraukti atsakomybėn su šia veika susijusius asmenis:

1) Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1B-924 buvo sudaryta tarnybinio patikrinimo komisija galimiems Medininkų KP vadovų ir pamainų viršininkų tarnybiniams nusižengimams ištirti. Tarnybinio patikrinimo komisija išsamiai išnagrinėjo esamą situaciją ir įvertino posto vadovybės ir pamainų viršininkų vaidmenį šiuose korupciniuose santykiuose. Atlikusi tarnybinį patikrinimą komisija 2013-01-10 išvadoje Nr. 7B-62 konstatavo, kad Medininkų KP posto viršininkas ir jo pavaduotojas bei visi keturi pamainų viršininkai netinkamai atliko savo pareigas, neužtikrino tinkamos jiems pavaldžių pareigūnų kontrolės ir nesiėmė visų priemonių korupcijos apraiškoms minėto posto veikloje pašalinti, t. y. padarė tarnybinius nusižengimus, už kuriuos skirtina tarnybinė nuobauda – perkėlimas į žemesnės kategorijos pareigas, o vienam pamainos viršininkui – griežtas papeikimas. Posto viršininkas ir 1 pamainos viršininkas atleisti iš pareigų savo noru, 1 pamainos viršininkas paties prašymu perkeltas į žemesnės kategorijos pareigas. 1 pamainos viršininkas Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2013 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1P-59 perkeltas į žemesnės kategorijos pareigas remiantis atlikto tarnybinio patikrinimo išvada. Kadangi posto viršininko pavaduotojas ir vienas pamainos viršininkas yra muitinės darbuotojų profesinės sąjungos nariai, todėl muitinės darbuotojų profesinei sąjungai nedavus sutikimo skirti tarnybinę nuobaudą, vyksta teisminis procesas.

2) Reaguojant į Medininkų KP nustatytą sisteminės korupcijos atvejį ir kitus LR muitinėje nustatytus korupcinio pobūdžio tarnybinius nusižengimus, Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2012 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 1B-968 buvo sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta išanalizuoti korupcijos LR muitinėje priežastis, atnaujinti Kovos su korupcija LR muitinėje priemonių planą. Ši darbo grupė su postų ir pamainų viršininkais analizavo kylančias problemas ir identifیکavo pagrindines išorinės aplinkos, infrastruktūros, personalo, teisės aktų poveikio priežastis, kurios sąlygoja kyšininkavimą ir piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi šiose srityse:

a) vykdam į LR atvykstančių lengvųjų transporto priemonių ir jomis vykstančių asmenų muitinės kontrolę kelio postuose;

b) atliekant fizinių asmenų (keleivių), pėsčiomis atvykstančių į LR iš trečiosios valstybės ar trečiosios teritorijos, muitinės kontrolę;

c) vykdam krovininių transporto priemonių muitinės kontrolę kelio postuose.

Vadovaudamasi posėdžių metu priimtais sprendimais ir atsižvelgdama į identifikuotas problemas, muitinės įstaigų ir Muitinės departamento struktūrinių padalinių pasiūlymus, darbo grupė parengė Lietuvos Respublikos muitinės kovos su korupcija programos įgyvendinimo 2013–2015 metais priemonių planą, kuris patvirtintas Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2013 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 1B-432. Šiuo priemonių planu buvo patvirtintos iš esmės naujos korupcijos prevencijos priemonės muitinės postų ir mobiliųjų grupių veiklos, personalo valdymo, informacijos apie galimai neteisėtus muitinės pareigūnų veiksmus priėmimo ir nagrinėjimo, viešųjų pirkimų kontrolės, teisėkūros, įslaptintos informacijos apsaugos srityse.

3) Siekiant tobulinti muitinės postų veiklą, Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2013 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1B-189 patvirtintas Naujų darbo organizavimo, veiklos ir kontrolės procesų diegimo muitinės postuose nuo 2013 m. liepos 1 d. priemonių planas, kuriame numatoma tobulinti muitinės postų nuostatus ir darbo vietų aprašymus, muitinės pareigūnų vertinimo sistemą, pagerinti muitinės postų infrastruktūrą, tobulinti muitinės pareigūnų praktinius gebėjimus ir vykdyti kitas priemones, skirtas užtikrinti efektyvią muitinės postų veiklą.

4) Siekiant kovoti su neteisėtomis rinkliavomis muitinės postuose ir daryti poveikį fiziniams ir juridiniams asmenims, atgrasinti juos nuo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymo, Muitinės departamento generalinis direktorius pavedė Pažeidimų prevencijos skyriui (toliau – PPS) (2013-01-29 tarnybinis pranešimas Nr. 6B-200) visais atvejais raštu informuoti ūkio subjektus (tiek Lietuvos, tiek užsienio valstybių), kad LR muitinė netoleruoja ir netoleruos tokių negatyvių reiškinių ir ateityje, nustačius panašias veikas šių įmonių gabenamiems kroviniams (prekėms) bus taikoma sugriežtinta muitinės kontrolė (atliekama detali patikra, įmonė įtraukiama į padidintos rizikos įmonių sąrašus ir pan.), o vairuotojai bus traukiami baudžiamojon atsakomybėn LR įstatymų nustatyta tvarka (parengtas rašto pavyzdys). Įmonių atstovai buvo informuoti ir apie visus anksčiau (nuo 2012 m. gruodžio mėn.) nustatytus pinigų pateikimo kartu su dokumentais atvejus.

5) Muitinės departamentas 2013-01-30 raštu Nr. (6.15) 3B-1281 „Dėl neteisėtų rinkliavų“ informavo teritorines muitines, kad Muitinės departamento PPS visais atvejais raštu informuos ūkio subjektus apie pinigų pateikimo kartu su dokumentais atvejus, susijusius su jų vadovaujamų įmonių darbuotojais, ir kad ateityje, nustačius panašias veikas, šių ūkio subjektų gabenamiems kroviniams bus taikoma sugriežtinta muitinės kontrolė, numatyta, kaip elgtis esant galimiems papirkimo atvejams, taip pat pabrėžiama, kad muitinės postų viršininkai ir pamainų viršininkai savo pavyzdžiu turi rodyti aiškų nepakantumą neteisėtoms rinkliavoms ir bet kokiems kitiems korupcinio pobūdžio reiškiniams bei skatinti pareigūnus visais atvejais informuoti apie dokumentuose rastus pinigus ar bandymus papirkti.

6) Muitinės departamente yra nuolat vykdoma užfiksuotų pinigų pateikimo atvejų stebėseną ir jų analizę Muitinės departamento paros įvykių suvestinėse, visais atvejais tokie asmenys, t. y. šių asmenų vairuojamos transporto priemonės, įtraukiamos į Numerių atpažinimo sistemos (toliau – NAS) centrinį rizikos profilį ne trumpesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui. Kitą kartą minėtai transporto priemonei (asmeniui) kertant LR valstybės sieną muitinės poste dirbantys pareigūnai NAS pranešimu informuojami apie tai, kad konkretus asmuo, anksčiau vykęs ta pačia transporto priemone, gali bandyti paveikti muitinės pareigūną, siekdamas išvengti galimų pažeidimų. NAS pranešime taip pat nurodoma, kokios muitinio tikrinimo priemonės turėtų būti taikomos šiam asmeniui, transporto priemonei ir gabenamam kroviniui, atsižvelgiant į padidintą muitinės pažeidimų riziką, nurodant apie patikrinimo rezultatus informuoti Muitinės departamento PPS.

7) Nustačius, kad tas pats asmuo kartu su kroviniu ar asmens dokumentais pateikė pinigus pakartotinai, sprendžiamas klausimas dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Tokiu atveju muitinės posto arba pamainos viršininkas tiesiogiai arba per Muitinės departamento Ryšių valdymo centro budėtoją susisiekiama su konkrečios teritorinės muitinės teritoriją aptarnaujančiu Muitinės kriminalinės tarnybos arba Tarnybinių tyrimų tarnybos pareigūnu ir užtikrina, kad toks asmuo nebūtų išleistas iš posto, kol nebus išspręstas ikiteisminio tyrimo pradėjimo klausimas. PPS savo ruožtu vykdo nuolatinę užfiksuotų atvejų stebėseną ir nedelsdamas raštu informuoja Muitinės kriminalinę tarnybą apie nustatytus pakartotinius (to paties asmens) pinigų pateikimo kartu su

dokumentais atvejus. Be to, PPS renka ir kaupia informaciją apie konkrečias vežėjų įmones, kurių vairuotojai nuolat kartu su pateikiamais įforminimui muitinės dokumentais pateikia pinigus. Šiuo atveju PPS, atsižvelgęs į užfiksuotų atvejų pasikartojimo dažnumą, įmonės turimų vilkikų skaičių, reputaciją, anksčiau užfiksuotus pažeidimus ir kitas aplinkybes, pateikia apibendrintą medžiagą Muitinės departamento generaliniam direktoriui spręsti klausimą dėl tokio vežėjo įtraukimo į Centrinį rizikos profilį ir atitinkamų muitinės kontrolės priemonių taikymą visoms šio vežėjo transporto priemonėms ir gabenamiems kroviniams.

8) Visa informacija apie neteisėtas rinkliavas, užfiksuotų atvejų skaičių, vietą (muitinės postus), pokytį, patikrinimų rezultatus ir pan. yra analizuojama, apibendrinama ir kiekvieną mėnesį ataskaita teikiama Muitinės departamento generaliniam direktoriui. Be to, PPS renka ir kaupia informaciją apie pareigūnus, dažniausiai fiksuojančius galimus papirkimo ir pinigų pateikimo kartu su dokumentais atvejus ir teikia duomenis Muitinės departamento Personalo administravimo skyriui spręsti dėl sąžiningai ir pavyzdingai savo pareigas atliekančių pareigūnų skatinimo.

9) Ypatingas dėmesys skiriamas bendravimui su visuomene, vežėjais ir jų atstovais, siekiant, kad LR muitinės vykdomos iniciatyvos ir priemonės kovoje su neteisėtomis rinkliavomis ir kitais korupcijos reiškiniiais būtų tinkamai ir priimtina forma pateiktos muitinės tinklalapyje ir kitose informavimo priemonėse.

Įgyvendindami Muitinės departamento iniciatyvą fiksuoti visus galimo papirkimo ir pinigų pateikimo kartu su dokumentais atvejus, muitinės postų pareigūnai savo iniciatyva 2013 m. I pusmetį užfiksavo 7 galimo papirkimo atvejus, dėl kurių Muitinės kriminalinėje tarnyboje pradėti ikiteisminiai tyrimai dėl LR BK 227 str. straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos, t. y. dėl kyšio davimo muitinės pareigūnams už pageidaujamą teisėtą veikimą vykdant įgaliojimus. 7 fiziniams asmenims pareikšti įtarimai dėl LR BK 227 str. numatytos nusikalstamos veikos, 5 iš jų teismo baudžiamaisiais įsakymais pripažinti kaltais. 2 bylos šiuo metu nagrinėjamos teisme.

Taip pat, įgyvendindami Muitinės departamento iniciatyvą fiksuoti visus galimo papirkimo ir pinigų pateikimo kartu su dokumentais atvejus, muitinės postų pareigūnai savo iniciatyva nuo 2012 m. gruodžio 9 d. iki 2013 m. birželio 30 d. nustatė 462 atvejus, kai muitinio tikrinimo metu muitinės pareigūnui pateiktuose dokumentuose buvo rasti pinigai, tačiau asmenų ketinimai papirkti nebuvo aiškiai išreikšti, t. y. jie nurodė, kad pinigai dokumentuose atsirado atsitiktinai. Visais atvejais asmenys įspėti dėl baudžiamosios atsakomybės už bandymą papirkti muitinės pareigūną.

Kaip minėta, STT, vadovaudamasi Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu ir Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 (Žin., 2002, Nr. 98-4339), atliko korupcijos rizikos analizę¹ Muitinės departamento veiklos srityse:

- 1) teritorinių muitinių padalinių muitinės postų veikla, vykdant muitinį patikrinimą;
- 2) viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo kontrolė.

Korupcijos rizikos analizė pradėta 2013 m. kovo 1 d., baigta 2013 m. rugpjūčio 16 d. Korupcijos rizikos analizė nurodytose muitinės veiklos srityse buvo atliekama pirmą kartą. Analizuotas 2008–2013 metų laikotarpis. Atliekant korupcijos rizikos analizę muitinės postų veiklos vykdant muitinį patikrinimą srityje, buvo įvertinti LR įstatymai, reglamentuojantys muitinės ir valstybės sienos apsaugos institucijų veiklą, teritorinių muitinių viršininkų įsakymai, kuriais patvirtinti muitinės postų nuostatai ir muitinės postų vidaus darbo taisyklės, Pasienio kontrolės punktų direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus įsakymai, pareigybių aprašymai ir kiti teisės aktai, taip pat analizuotas faktinis muitinės posto veiklos organizavimas vykdant muitinį patikrinimą Vilniaus TM Medininkų ir Šalčininkų, Kauno TM Kybartų, Klaipėdos TM Panemunės kelio postuose.

STT atliktos Korupcijos rizikos analizės išvadoje buvo pateiktos motyvuotos išvados apie veiksnius, turinčius įtakos muitinės postų veiklos vykdant muitinį tikrinimą skaidrumui, ir pateikti siūlymai dėl priemonių, kurios padėtų sumažinti arba pašalinti korupcijos rizikos veiksnius šioje veiklos srityje. Vadovaujantis Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos 19 punktu, informacija apie šioje išvadoje pateikiamų siūlymų ir rekomendacijų vykdymą išanalizuota ir pateikta STT,

¹ http://www.stt.lt/documents/korupcijos_rizikos_analize/KRA_ISVADA_Del_MD_prie_FM_2013_08_16.doc

prireikus bus numatytos korupcijos prevencijos priemonės, įtrauktinos į Lietuvos Respublikos muitinės kovos su korupcija programos įgyvendinimo 2013-2015 metais priemonių planą.

Atlikus Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus TM postų vidaus darbo taisyklių ir postų nuostatų analizę, nustatyta, kad:

1. Muitinės departamentas ir teritorinės muitinės ėmėsi priemonių teisinio reglamentavimo spragoms šalinti, įstaigos vidaus kontrolės sistemos efektyvumui didinti posto veiklos organizavimo ir valdymo srityje:

1.1. Siekdamas optimizuoti muitinės nuostatų rengimą Muitinės departamento Muitinės kontrolės organizavimo skyrius parengė pavyzdinius muitinės posto nuostatus, kurie patvirtinti Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2013 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. 1B-493;

1.2. Vilniaus TM 2012 m. spalio 12–15 d. buvo atliktas neplaninis kokybės vadybos auditas „Prekių įvežimas į Bendrijos muitų teritoriją (Pašto siuntos)“. Šiuo auditu buvo siekiama nustatyti, ar įvežant iš trečiųjų šalių į Europos Bendriją pašto siuntose gabenamas prekes, laikomasi Europos Bendrijos ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų; ar yra rizika ir kokia, kad kartu su pašto siuntomis (pašto siuntose) bus įvežtos ir kitos nedeklaruotos prekes; ar yra galimybė patikrinti pašto siuntas jų įvežimo į Europos Bendriją metu; kaip užtikrinamas visų pašto siuntų, įvežus jas į Europos Bendriją, pristatymas į PSD. Kokybės vidaus audito ataskaitoje Nr. 12A18 pateiktas siūlymas raštiškai reglamentuoti pašto siuntų, įvežtų iš trečiųjų šalių, gabenimą (pateikimą, muitinį tikrinimą, kontrolę) iš Vilniaus oro uosto bei Medininkų kelio postų į Vilniaus pašto postą. Siekiant užtikrinti tinkamą muitinės priežiūrą bei sudaryti galimybes atlikti Pašto siuntų muitinį tikrinimą (Bendrijos muitinės kodekso 38 str. 4 d.), numatoma parengti Vilniaus TM viršininko įsakymą, reglamentuojantį minėtų siuntų gabenimą, 2013 m. sausio 23 d. Vilniaus TM parengtas nurodymas Nr. (8.1/01)-2V-2047.

Vilniaus TM viršininko 2012 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 3B-60, keičiant kelio postų vidaus darbo tvarkos taisykles, sugriežtinta pamainų pasikeitimo tvarka (darbo vietų kontrolė), nustatyta bešeimininkio turto saugojimo poste iki bus surašytas Prekių sulaikymo protokolas, tvarka ir Mobilųjų grupių skyrių patrulių darbo poste tvarka.

Muitinės departamento Muitinės kontrolės organizavimo skyrius kartu su Šalčininkų kelio postu parengė antikorupcinio skelbimo projektą dėl pinigų nepalikimo pateikiamuose dokumentuose.

1.3. Klaipėdos TM sudaro bei vykdo posto viršininkų ketvirtinius darbo planus, posto ir pamainų viršininkai vykdo valdymo kontrolės programą. Struktūrinių padalinių vadovų darbo planai ir jų ataskaitos skelbiamos tinklalapyje <http://lm00/DarboPlanai.php>.

2. Vykdydamos Naujų darbo organizavimo, veiklos ir kontrolės procesų diegimo muitinės postuose nuo 2013 m. liepos 1 d. priemonių planą, patvirtintą Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2013 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1B-189, ir atsižvelgdamos į STT korupcijos rizikos analizės išvadą, teritorinės muitinės rengia muitinės postų vidaus darbo taisyklių projektus.

Išnagrinėjus gautus projektus ir atlikus lyginamąją dokumentų projektų analizę nustatyta, kad kiekvienos teritorinės muitinės dokumentų rengėjai patys nustato rengiamų teisės aktų struktūrą.

3. Išnagrinėjus teritorinių muitinių parengtus muitinės postų vidaus darbo taisyklių projektus ir galiojančias taisykles, nustatytas teisės aktų dubliavimasis (pvz., Antspaudų ir spaudų užsakymo, saugojimo, išdavimo ir naudojimo Klaipėdos teritorinės muitinės struktūriniuose padaliniuose tvarkos, patvirtintos Klaipėdos TM viršininko 2005 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. RŽ3-409, nuostatos kartoja Klaipėdos teritorinės muitinės Šiaulių pirmos kategorijos krovinių posto vidaus darbo taisyklių, patvirtintų Klaipėdos TM viršininko 2010 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. RŽ3-316, XIII skyriuje „Antspaudų ir spaudų naudojimas, saugojimas ir grąžinimas“).

Pažymėtina, kad pateiktos pastabos yra bendros visiems teritorinių muitinių postų vidaus darbo tvarkos taisyklių rengiamiems projektams.

Atlikus muitinės postų veiklos organizavimo ir valdymo srities analizę ir vertinimą nustatyta, kad nėra vieningo mechanizmo nustatant muitinės postų darbo organizavimo tvarką.

Atlikus analizę ir vertinimą pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 6 punkte numatytą kriterijų (naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija), nustatyta, kad muitinės postų veiklos organizavimo ir valdymo srityje naudojama valstybės ar

tarnybos paslaptį sudaranti informacija, tačiau nebuvo užfiksuota įslaptintos informacijos administravimo, apsaugos ir kontrolės tvarkos pažeidimų. Nors analizuojamu laikotarpiu nebuvo užfiksuota įslaptintos informacijos administravimo, apsaugos ir kontrolės tvarkos pažeidimų, atsižvelgiant į Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2012 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 1B-968 sudarytos Antikorupcinės aplinkos formavimo muitinėje darbo grupės siūlymus, buvo numatytos įgyvendinti tam tikros priemonės įslaptintos informacijos administravimo, apsaugos ir kontrolės srityje. Šios priemonės buvo įtrauktos į naujai parengtą Lietuvos Respublikos muitinės kovos su korupcija programos įgyvendinimo 2013–2015 metais priemonių planą. Patvirtintame plane numatyta išplėsti asmenų, turinčių teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąrašą, nustatyti, ar asmenims, kurie pretenduoja gauti leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija arba asmens patikimumo pažymėjimą, gali būti patikėta įslaptinta informacija, taip pat patikrinti, ar tokie asmenys yra patikimi ir lojalūs Lietuvos valstybei.

Įgyvendinant šias priemones numatoma:

- nustatyti minimalų kvalifikacinį reikalavimą visiems muitinės postų ir muitinės mobiliųjų grupių (toliau – MMG) pareigūnams – atitikti reikalavimus asmenims, turintiems teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima „Riboto naudojimo“ arba aukštesne slaptumo žyma;
- parengti Teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, suteikimo tvarką;
- patikrinti visus muitinės postų ir MMG pareigūnus, ar jie atitinka nustatytus reikalavimus asmenims, turintiems teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima „Riboto naudojimo“ arba aukštesne slaptumo žyma ir tik atitikusiems reikalavimus asmenims suteikti teisę dirbti ar susipažinti su „Riboto naudojimo“ ar aukštesnę slaptumo žymą turinčia informacija;
- inicijuoti Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 17 straipsnio pakeitimo projektą, numatant, kad pretenduojančių dirbti arba dirbančių LR muitinėje asmenų, kurie pretenduoja gauti leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kandidatūras tikrintų Muitinės departamento ir Valstybės saugumo departamentas ir kt.

2 etapo „Informacinių sistemų, duomenų sauga ir informacinių technologijų valdymas“ dalis „Informacinių sistemų naudotojų duomenų tvarkymas“.

Informacinių sistemų, duomenų sauga ir informacinių technologijų valdymu siekiama užtikrinti muitinės informacinių technologijų apsaugą ir prieinamumą. Šią sritį sudaro 4 etapai: informacinių sistemų administravimas, informacinių sistemų, duomenų sauga ir informacinių technologijų valdymas.

Atlikus analizę ir vertinimą pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 1 punkte numatytą kriterijų (padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika), nustatyta, kad analizuojamuoju laikotarpiu korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų nebuvo nustatyta, tačiau nustatyti šie tapataus pobūdžio teisės pažeidimai, už kuriuos numatyta administracinė, tarnybinė ar kita atsakomybė:

1) 2012 m. spalio 19 d. buvo atliktas tarnybinis patikrinimas dėl neleistinos informacinių sistemų naudotojų prieigos prie NAS, taip pat dėl bendrųjų reikalavimų slaptažodžiams nesilaikymo. Galimą tarnybinio nusižengimo faktą, kai vienam muitinės pareigūnui sutektu slaptažodžiu jungtis prie NAS sistemos naudojosi ir kiti muitinės pareigūnai, nustatė Muitinės departamento generalinio direktoriaus sudaryta komisija, atlikdama kitą susijusį tarnybinį patikrinimą. Atlikus tarnybinį patikrinimą nenustatyta pakankamų ir objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad muitinės pareigūnas, turintis teisę dirbti su NAS, perdavė savo individualų slaptažodį ar sudarė sąlygas juo naudotis kitiems naudotojams, todėl konstatuota, kad tarnybinis nusižengimas nebuvo padarytas.

2) 2012 m. rugpjūčio 13 d. atliktas tarnybinis patikrinimas dėl muitinės pareigūno (informacinių sistemų naudotojo) galimai neteisėto, su tarnybinių pareigų atlikimu nesusijusio, Lietuvos Respublikos piliečių duomenų bazės panaudojimo asmeniniams tikslams. Galimo pažeidimo faktas nustatytas Muitinės kriminalinei tarnybai (toliau – MKT) atlikus MKT vidinio tinklalapio ir per jį pasiekiamų vidinių ir išorinių duomenų bazių naudojimo taisyklių, patvirtintų MKT direktoriaus 2005 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. 1R-169, duomenų bazės vartotojų veiksmų

kontrolę. Atlikus tarnybinių patikrinimų nustatyta, kad muitinės pareigūnas neturėjo teisėto pagrindo pasinaudoti Lietuvos Respublikos piliečių duomenų bazės duomenimis ir, pasinaudodamas prieiga prie nurodytos duomenų bazės asmeniniais tikslais, nesusijusiais su tarnybinių pareigų atlikimu, pažeidė teisės aktų nuostatas ir padarė tarnybinių nusižengimą, už kurį skirta tarnybinė nuobauda – pastaba.

Išanalizavus šioje veiklos srityje atliktų tarnybinių patikrinimų medžiagą nustatyta, kad tarnybiniai nusižengimai nustatyti įgyvendinant vidaus kontrolės procedūras, reglamentuotas vidaus teisės aktuose. Visi tarnybiniai nusižengimai padaryti ne dėl veiklos srities nepakankamo reglamentavimo, o dėl darbuotojų veiksmų, kuriais jie pažeidė ar netinkamai vykdė teisės aktų reikalavimus.

Pažymėtina, kad apie informacinių sistemų, duomenų saugos pažeidimus informacinių sistemų naudotojai gali informuoti Muitinės informacinių technologijų paslaugų centrą Integruotos muitinės informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklių, patvirtintų Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2011 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 1B-311, nustatyta tvarka.

LR muitinėje imtasi priemonių teisinio reglamentavimo spragoms šalinti ir įstaigos vidaus kontrolės sistemos informacinių technologijų saugos srityje efektyvumui didinti. 2012 m. lapkričio 19 d. Informacinės visuomenės plėtros komitetas ir viešoji įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra pasirašė projekto „Lietuvos Respublikos muitinės informacinių technologijų sauga“ Nr. VP2-3.2-IVPK-02-K-02-002 (toliau – projektas) finansavimo ir administravimo sutartį. Projekto esmė – atlikus LR muitinės pirmos kategorijos informacinių sistemų atitikties LR teisės aktams ir standartui LST ISO/IEC 27002:2009 vertinimą ir rizikos vertinimą, buvo identifikuotos pagrindinės informacinių technologijų spragos ir jų keliama rizika. Įvertinus esamą informacijos saugumo padėtį, buvo suformuotos kelios galimos rizikos mažinimo alternatyvos. Jas palyginus, buvo pasirinkta alternatyva – mažinanti svarbiausias rizikas – orientuota į ilgalaikį ir nuoseklų muitinės informacinių sistemų saugumo užtikrinimą. Šiuo projektu siekiama sukurti technologinės ir programinės įrangos sistemą, užtikrinančią muitinės informacinių technologijų apsaugą ir prieinamumą. Pasirinktos saugumo didinimo priemonės ne tik mažins esamas saugos spragas, bet ir leis stebėti su sauga susijusius įvykius, rengti ir vykdyti tinkamą ir gerąsias praktikas atitinkančią saugumo politiką.

Atlikus analizę ir vertinimą pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 punkte numatytą kriterijų (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ir priežiūros vykdymas), nustatyta, kad Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2006 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. 1B-780 sudarytas Saugos muitinėje koordinavimo komitetas ir patvirtinti Saugos muitinėje koordinavimo komiteto nuostatai. Saugos muitinėje koordinavimo komitetas įgyvendina kontrolės funkcijas – kontroliuoja priimtų saugos teisės aktų reikalavimų laikymąsi, organizuoja saugos muitinėje rizikos valdymą ir kontrolės procedūras, užtikrina, kad saugos incidentai muitinėje būtų identifikuoti, stebimi ir laiku išspręsti.

Integruotos muitinės informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės reglamentuoja saugaus duomenų teikimo Integruotos muitinės informacinės sistemos (toliau – MIS) naudotojams kontrolės tvarką. Prieigos teisė suteikiama tik tiems muitinės darbuotojams, kurie atitinka kvalifikacinius reikalavimus, nustatytus konkretaus Integruotos MIS posistemo administratoriui ar naudotojui, pageidaujama darbo sritis numatyta jų pareigybių aprašymuose, muitinės darbuotojas supažindintas su saugos dokumentais ir kitais saugą reglamentuojančiais teisės aktais. Teisė dirbti su atitinkamu Integruotos MIS posistemiui suteikiama vadovaujantis prašymu dėl prieigos teisės suteikimo. Integruotos MIS naudotojui prieigos prie informacinių sistemų teisės ribojamos ar stabdomos (jeigu tokios funkcijos numatytos Integruotos MIS posistemo programinėje įrangoje) Integruotos MIS naudotojo atostogų laikotarpiu. Atostogų laikotarpiu, jeigu nėra techninių galimybių automatiškai riboti ar sustabdyti Integruotos MIS naudotojo prieigos teises, jos ribojamos ar sustabdomos tik tuo atveju, jei Integruotos MIS naudotojas atostogauja 14 ar daugiau kalendorinių dienų. Integruotos MIS naudotojui prieigos teisė turi būti sustabdoma, kai vykdomas Integruotos MIS naudotojo veiklos tyrimas ir jis nušalinamas nuo pareigų teisės aktų nustatytais pagrindais.

Integruotos MIS naudotojui prieigos teisė turi būti panaikinta pasibaigus tarnybos (darbo) santykiams arba pasikeitus jo tarnybinėms funkcijoms. Integruotos MIS naudotojų administratorius

ne rečiau kaip kas šešis mėnesius tikrina Integruotos MIS naudotojų prieigos teises, programinės įrangos atitiktį slaptažodžių sudarymui, galiojimo trukmei ir jų keitimui keliamais reikalavimams. Integruotos MIS naudotojų administratorius gali tikrinti dalį atsitiktine tvarka pasirinktų Integruotos MIS naudotojų, bet ne mažiau nei 10 procentų. Integruotos MIS naudotojų tapatybei nustatyti (jei tai technologiškai įmanoma) naudojama *Microsoft Activedirectory* sistema. Ilgiausias neaktyvumo laikas, kuriam pasibaigus Integruotos MIS naudotojų ryšio sesijos yra automatiškai nutraukiamos, yra 30 minučių. Integruotos MIS naudotojų prieigos teisės yra blokuojamos, jei suteikta Integruotos MIS naudotojo paskyra nenaudojama 45 dienas. Automatinis Integruotos MIS sesijos nutraukimas, Integruotos MIS naudotojo paskyros blokavimas taikomi ten, kur tai leidžia naudojamos technologijos. Integruotos MIS naudotojo paskyros blokavimas netaikomas kasmetinių atostogų atveju. Integruotos MIS naudotojas, pirmą kartą jungdamasis prie Integruotos MIS posistemo, turi pasikeisti pirminio prisijungimo slaptažodį ir nuolat jį keisti pagal taisyklių reikalavimus. Siekiant užtikrinti šio reikalavimo vykdymą, pirmojo prisijungimo Integruotos MIS posistemo metu iš Integruotos MIS naudotojo automatiškai turi būti reikalaujama, kad jis pakeistų pirminio prisijungimo slaptažodį (jeigu tokios galimybės numatytos Integruotos MIS posistemo programinėje įrangoje). Slaptažodis turi būti unikalus ir atitikti Integruotos MIS naudotojų slaptažodžiams keliamus reikalavimus.

Atlikus analizę ir vertinimą pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte numatytą kriterijų (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti), nustatyta, kad LR muitinė, užtikrindama efektyvią informacinių sistemų ir duomenų saugą, vadovaujasi šiais teisės aktais:

1. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu (Žin., 1996, Nr. 63-1479; 2008, Nr. 22-804);
2. Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymu (Žin., 2011, Nr. 163-7739);
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 716 „Dėl Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, Saugos dokumentų turinio gairių aprašo ir Valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo ir elektroninės informacijos svarbos nustatymo gairių aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 86-4310);
4. Bendraisiais reikalavimais organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms, patvirtintais Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2008 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. 1T-71(1.12) (Žin., 2008, Nr. 135-5298);
5. Lietuvos standartais LST ISO/IEC 27002:2009, taip pat kitais Lietuvos ir tarptautiniais grupės „Informacijos technologija. Saugumo metodai“ standartais ir kitais teisės aktais, kuriais reglamentuojama elektroninės informacijos sauga.

Atsižvelgus į minėtus teisės aktus, LR muitinėje yra patvirtinti teisės aktai, reglamentuojantys informacinių sistemų ir duomenų saugos užtikrinimą:

1. Integruotos muitinės informacinės sistemos nuostatai, Integruotos muitinės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai, Integruotos muitinės informacinės sistemos saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės, patvirtintos Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2008 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. 1B-291;
2. Integruotos muitinės informacinės sistemos veiklos testavimo valdymo planas, Integruotos muitinės informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės, patvirtintos Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2011 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 1B-311.

Minėtuose teisės aktuose aiškiai nustatyta informacinių sistemų, duomenų saugos užtikrinimo politika, tvarka ir reikalavimai, užtikrinant saugų informacinių sistemų naudotojų duomenų tvarkymą, aiškiai apibrėžtos naudotojų teisės ir pareigos, paskirtas Integruotos MIS valdytojas, tvarkytojas, administratorius, saugos įgaliotinis, jų funkcijos apibrėžtos aiškiai ir tiek, kiek reikalaujama užtikrinti informacinių sistemų ir duomenų saugai LR muitinėje, nesuteikiant subjektams per plačių įgaliojimų veikti savo nuožiūra.

Integruotos MIS naudotojas yra LR muitinės pareigūnas, valstybės karjeros tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, turintis teisę naudotis Integruotos MIS ištekliais numatytoms funkcijoms atlikti. Užtikrinant saugų informacinių sistemų naudotojų duomenų

tvarkymą, Integruotos muitinės informacinių sistemų naudotojų administravimo taisyklėse yra aiškiai apibrėžtos Integruotos MIS naudotojų teisės ir pareigos.

Kiekvienas LR muitinės pareigūnas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, supažindinamas su saugos dokumentais ir kitais saugą reglamentuojančiais teisės aktais. Saugos įgaliotinis ir Muitinės mokymo centras organizuoja Integruotos MIS administratorių ir Integruotos MIS naudotojų mokymus duomenų saugos klausimais, nuolat jiems primena elektroninės informacijos saugos reikalavimus.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos muitinės informacinių sistemų, duomenų saugos ir informacinių technologijų valdymo srityje buvo nustatyti teisės pažeidimai, už kuriuos numatyta administracinė, tarnybinė ar kitokia atsakomybė, taip pat atnaujinus teisės aktus, reglamentuojančius informacinių sistemų duomenų saugą ir siekiant užkirsti kelią galimiems pažeidimams informacinių sistemų saugos srityje, būtų tikslinga atnaujinti Muitinės mokymo centre organizuojamus nuotolinius mokymus tema „Lietuvos muitinės informacijos vartotojų saugus darbas su duomenimis“.

Atlikus analizę ir vertinimą pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 5 punkte numatytą kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo), nustatyta, kad atsižvelgiant į LR galiojančius teisės aktus, reglamentuojančius informacinių technologijų saugos politiką, LR muitinėje suteikti įgaliojimai savarankiškai priimti sprendimus, susijusius su administracinių paslaugų teikimu, tiek, kiek to reikalaujama, nesuteikiant perteklinių teisių LR muitinės informacinių sistemų vartotojams.

Atlikus analizę ir vertinimą pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 6 punkte numatytą kriterijų (naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija), nustatyta, kad informacinių sistemų, duomenų saugos ir informacinių technologijų valdymo srityje nėra naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija.

4 etapo „Darbo priemonių užtikrinimas ir kontrolė“ 4.1 dalis „Biologinis turtas (tarnybiniai šunys)“.

Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis tarnybinių šunų naudojimą yra Lietuvos Respublikos muitinės kinologinės veiklos taisyklės, patvirtintos Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2007 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. 1B-552. Vadovaujantis šiuo įsakymu teritorinių muitinių viršininkų įsakymais yra paskirti atsakingi pareigūnai, kurie prižiūri tarnybinių šunų naudojimą, tarnybiniai šunys yra priskirti atitinkamiems pareigūnams ir nustatytos šunų laikymo vietos ne darbo metu.

Atlikus analizę ir vertinimą nustatyta, kad veiklos sritis yra gana išsamiai reglamentuota šiuose pagrindiniuose teisės aktuose, nustatančiuose tarnybinių šunų naudojimą, atskirų pareigūnų ar darbuotojų uždavinius, funkcijas, darbo ir sprendimų priėmimo tvarką, principus, terminus ir atsakomybę:

1. Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2007 m. rugpjūčio 13 d. įsakyme Nr. 1B-552 „Dėl Lietuvos Respublikos muitinės kinologinės veiklos taisyklių patvirtinimo“;

2. Kauno TM viršininko 2011 m. gruodžio 28 d. įsakyme Nr. 3B-895 „Dėl tarnybinių automobilių, skirtų tarnybiniams šunims vežioti, saugojimo vietos ne darbo metu“;

3. Kauno TM viršininko 2011 m. gruodžio 9 d. įsakyme Nr. 3B-844 „Dėl Kauno teritorinės muitinės Mobiliųjų grupių skyriaus pareigybių aprašymų, galiosiančių nuo 2012 m. sausio 1 d., patvirtinimo“;

4. Klaipėdos TM viršininko 2005 m. gruodžio 30 d. įsakyme Nr. RŽ3-483 „Dėl Pažeidimų prevencijos skyriaus Mobiliosios grupės poskyrio inspektoriaus kinologo saugos ir sveikatos instrukcijos Nr. 43 patvirtinimo“;

5. Klaipėdos TM viršininko 2011 m. gruodžio 13 d. įsakyme Nr. RŽ3-545 „Dėl pareigybių aprašymų patvirtinimo“, kuriuo patvirtinti Mobiliųjų grupių skyriaus inspektorių-kinologų pareigybių aprašymai;

6. Klaipėdos TM viršininko 2013 m. vasario 28 d. įsakyme Nr. RŽ3-47 „Dėl Klaipėdos teritorinės muitinės viršininko 2012 m. kovo 28 d. įsakymo Nr. RŽ3-108 „Dėl tarnybinio transporto priskyrimo ir naudojimo“ pakeitimo“;

7. Klaipėdos TM viršininko 2012 m. gruodžio 4 d. įsakyme Nr. 2RŽ3-281 „Dėl specialios paskirties lengvojo automobilio, pritaikyto tarnybinių šunų gabenimui, mažos vertės viešojo pirkimo sąlygų patvirtinimo“;

8. Klaipėdos TM viršininko 2012 m. kovo 6 d. įsakyme Nr. 2RŽ3-79 „Dėl komisijos ilgalaikio ir biologinio turto priėmimui ir perdavimui eksploatuoti sudarymo“;

9. Klaipėdos TM viršininko 2011 m. birželio 3 d. įsakymas Nr. 2RŽ3-245 „Dėl tarnybinių šunų skyrimo“;

10. Vilniaus TM viršininko 2013 m. gegužės 17 d. įsakyme Nr. 3V-79 „Dėl tarnybinių šunų priskyrimo“.

Muitinės įstaigų darbuotojai yra pasirašytinai supažindinti su šiais teisės aktais.

Tačiau vertinant analizuojamos veiklos reglamentavimą antikorpupciniu aspektu, Vilniaus TM nustatytos prielaidos korupcijai dėl nenustatytos tarnybinio transporto priemonių naudojimo kinologinei veiklai tvarkos ir nereglamentuoto asmeninio transporto priemonių naudojimo kinologinei veiklai (tarnybiniams šunims gabenti į darbo vietas) bei galimų kompensacijų už asmeninio transporto priemonių naudojimą.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės:

1) Siekiant sukurti vieningą muitinės postų darbo organizavimo valdymo mechanizmą, tikslinga parengti ir patvirtinti muitinės postų darbo organizavimo metodiką.

2) Parengti ir patvirtinti teisės aktą, reglamentuojantį kinologinei veiklai skirtą tarnybinio transporto naudojimą Vilniaus teritorinėje muitinėje.

3) Siekiant užkirsti kelią galimiems pažeidimams informacinių sistemų saugos srityje, Muitinės mokymo centre organizuoti nuotolinius mokymus tema „Lietuvos muitinės informacijos vartotojų saugus darbas su duomenimis“.

5.3. VMI PRIE FM VEIKLOS SRITYSE

Atlikus VMI prie FM veiklos sričių (mokestiniai tyrimai, mokestiniai patikrinimai, mokestinė prievolė ir atstovavimas valstybės institucijai ar įstaigai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose) antikorpupcinę analizę ir vertinimą, nustatyta, kad Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 4–6 punktuose nustatytus kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas, veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu, daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija) atitinka šios veiklos sritis:

- 1) mokestiniai tyrimai;
- 2) mokestiniai patikrinimai;
- 3) mokestinė prievolė.

Pirminei informacijai apie esamą situaciją šiose VMI prie FM veiklos srityse gauti parengtas veiklos srities analizavimo ir vertinimo klausimynas, kuris pateiktas pildyti VMI prie FM ir teritorinėms apskričių valstybinėms mokesčių inspekcijoms (toliau – teritorinės AVMI). Klausimynas parengtas atsižvelgus į analizuotų veiklos sričių teisės aktus, iš jų ir priimtus VMI prie FM, atrankos būdu įvertinus VMI prie FM padalinių nuostatuose ir darbuotojų pareigybių aprašymuose nustatytas veiklos srityse atliekamas funkcijas, uždavinius, darbo, sprendimų priėmimo tvarką ir atsakomybę. Veiklos srityse esama situacija įvertinta atsižvelgus į informaciją, gautą pagal klausimyną, veiklos srityse funkcijas atliekančių VMI prie FM administracijos padalinių vadovų ir už įslaptintą raštvedybą atsakingo asmens paaiškinimus ir veiklos sritis reglamentuojančių teisės aktų nuostatas.

5.3.1. Mokestiniai tyrimai

Nustatyta, kad ši VMI prie FM veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 4–6 punktuose nustatytus kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas, veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu, daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

Veiklos sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose nenustatytas laikotarpis (terminas), per kurį mokesčių administratorius turi išsiųsti mokesčių mokėtojų rašytinį pranešimą apie mokestinio tyrimo metu nustatytas klaidas, trūkumus ir/ar prieštaravimus ir jų pašalinimo būdus.

Ši veiklos srities teisinio reglamentavimo spraga didina korupcijos riziką, nes teisės aktuose nenustačius konkretaus minėto rašytinio pranešimo išsiuntimo termino, sudaromos prielaidos piktnaudžiauti tiek mokesčių administratoriui, tiek mokesčių mokėtojų vilkinant atliekamo mokestinio tyrimo užbaigimą, o esant Mokestinių tyrimų atlikimo taisyklių 11 punkte nurodytiems atvejams, kai mokesčių mokėtojas turi būti informuojamas apie priimtą sprendimą pradėti mokestinį patikrinimą, mokesčių mokėtojų gali būti sudaromos sąlygos nukelti mokestinio patikrinimo pradžią.

Korupcijos rizikos vertinimas

Mokestinis tyrimas – tai mokesčių administratoriaus pareigūno atliekama mokesčių mokėtojo veiklos stebėseną, apimanti mokesčių mokėtojo pateiktų mokesčių deklaracijų (ataskaitų, apyskaitų), dokumentų bei kitos apie mokesčių mokėtoją turimos informacijos analizę ir vertinimą, mokesčių mokėtojo vizitavimą, mokesčių mokėtojo veiklos kontrolę, kiek tai susiję su mokesčių apskaičiavimu, deklaravimu ir sumokėjimu, siekiant nustatyti ir pašalinti trūkumus bei prieštaravimus mokesčių apskaičiavimo, deklaravimo ir sumokėjimo srityje.

Apie mokestinio tyrimo metu nustatytus trūkumus ir/ar prieštaravimus mokesčių mokėtojų siunčiamas raštiškas pranešimas, kuriame išdėstoma nustatytų trūkumų ir/ar prieštaravimų esmė, pašalinimo būdas ir pašalinimo terminas, kuris negali būti trumpesnis negu 10 dienų nuo pranešimo įteikimo mokesčių mokėtojų dienos. Jeigu mokesčių mokėtojas per mokesčių administratoriaus nustatytą laiką pašalina nustatytus trūkumus ir/ar prieštaravimus, jam netaikomos Mokesčių administravimo įstatymo 139 straipsnyje numatytos baudos (jeigu įstatymai nenumato kitaip), tačiau tai nestabdo delspinigių skaičiavimo. Taip pat trūkumų ir/ar prieštaravimų nepašalinimas yra pagrindas pradėti mokestinį patikrinimą.

Mokestinio tyrimo metu atliekamas procedūras reglamentuoja šie pagrindiniai teisės aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (2004-04-13 Nr. IX-2112);
- 2) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (1999-06-17 Nr. VIII-1234);
- 3) Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymas (2002-12-10 Nr. IX-1270), netekęs galios nuo 2014-01-01 pagal 2012 m. rugsėjo 18 d. įstatymą Nr. XI-2220;
- 4) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Mokestinio tyrimo atlikimo taisyklių, pranešimo apie atliktą mokestinį tyrimą FR0687 formos ir užduoties atlikti mokestinį tyrimą FR0688 formos patvirtinimo“ (2004 05 28 Nr. VA-108);
- 5) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokesčių mokėtojų kontrolės procedūrų vadovo patvirtinimo“ (2012-09-21 Nr. V-325);
- 6) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Kontrolės procedūrų dokumentavimo Audito informacinėje sistemoje taisyklių patvirtinimo“ (2008-02-27 Nr. VA-93; 2009-07-29 įsakymo Nr. V-214 redakcija);
- 7) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Mokestinių tyrimų ataskaitos FR0686 formos ir jos užpildymo taisyklių patvirtinimo“ (2004 07 29 Nr. V-159);
- 8) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl abipusės pagalbos ir keitimosi informacija su užsienio valstybių mokesčių administracijomis“ (2004-04-29 Nr. V-92);
- 9) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokesčių administratoriaus nurodymo asmeniui pateikti paaiškinimus apie turto įsigijimo ir (ar) pajamų gavimo šaltinius ir juos pagrįsti FR0698 formos ir jos užpildymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-05-21 Nr. VA-102);
- 10) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokesčių administratoriaus nurodymo FR0706 formos ir jos užpildymo taisyklių tvirtinimo“ (2004-05-13 Nr. VA-93);
- 11) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl paslapyje nelaikomos informacijos apie mokesčių mokėtoją paskleidimo tretiesiems asmenims taisyklių patvirtinimo“ (2004-07-29 Nr. VA-147);
- 12) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos oficialios informacijos viešinimo taisyklių patvirtinimo“ (2006-04-13 Nr. VA-40);

13) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos valstybės tarnautojams ir darbuotojams taikomo neteisėto poveikio šalinimo taisyklių patvirtinimo“ (2013-05-17 Nr. V-190);

14) Teritorinių AVMI viršininkų patvirtintos tvarkos bei kiti teisės aktai.

Šiuose teisės aktuose yra gana aiškiai įtvirtintos sprendimų dėl mokestinio tyrimo atlikimo priėmimo, vykdymo, kontrolės ir priežiūros funkcijos: mokesčių mokėtojų kontrolės procedūrų vadove tiksliai išdėstytos mokestinio tyrimo procedūros ir jų vykdymas, nurodant atsakingus asmenis, Kontrolės procedūrų dokumentavimo audito informacinėje sistemoje taisyklės aiškiai apibrėžia padalinių vadovų veiksmus skirstant užduotis bei koordinuojant ir kontroliuojant paskirtų užduočių vykdymą.

Tačiau įvertinus antikorupcinio požiūriu Mokestinio tyrimo atlikimo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2004 05 28 įsakymu Nr. VA-108, nuostatą, kad apie mokestinio tyrimo rezultatus (mokestinio tyrimo metu nustatytas klaidas, trūkumus ir/ar prieštaravimus ir jų pašalinimo būdus) šių taisyklių numatytais atvejais mokesčių mokėtojas informuojamas, įteikiant jam užpildytą Pranešimo apie atliktą mokestinį tyrimą formą FR0687, kuria įforminami mokestinio tyrimo rezultatai, nustatyta, kad taisyklėse nenustatytas laikotarpis, per kurį mokesčių administratorius turi išsiųsti mokesčių mokėtojui minėtą rašytinį pranešimą apie mokestinio tyrimo rezultatus. Tokia teisinio reglamentavimo spraga sudaro sąlygas piktnaudžiauti tiek mokesčių administratoriui, tiek ir mokesčių mokėtojui, nepagrįstai vilkinant mokestinio tyrimo metu nustatytų klaidų ir trūkumų pašalinimą, mokestinio patikrinimo pradžią, mokestinės prievolės vykdymą.

Šioje veiklos srityje gauta pranešimų/skundų dėl teritorinių AVMI subjektų sprendimų. Įvertinus pranešimuose/skunduose pateiktą informaciją, nustatyta, kad pranešėjai kreipiasi dėl galimai neteisėtų mokestinį tyrimą atliekančių darbuotojų veiksmų ir dėl galimai pažeistų procedūrų.

Visi pranešimai/skundai įvertinami, atliekami informacijos patikrinimo veiksmai ar tarnybinio nusižengimo tyrimai ir vadovaujantis teisės aktais priimami atitinkami sprendimai.

Išnagrinėjus administracijos padalinių nuostatus, valstybės tarnautojų pareigybių aprašymus nustatyta, kad juose reglamentuoti (apibrėžti) atskirų valstybės tarnautojų ar darbuotojų uždaviniai ir funkcijos yra pakankami įstaigos uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti, teisinis reglamentavimas užtikrina aiškų atskirų valstybės tarnautojų ir darbuotojų pavaldumą ir atskaitingumą.

Valstybės tarnautojų ir darbuotojų atsakomybė pakankamai apibrėžta tiek minėtuose įstatymuose, tiek VMI prie FM vidaus teisės aktuose.

Valstybės tarnautojų elgesį reglamentuoja Valstybinės mokesčių inspekcijos valstybės tarnautojo elgesio kodeksas, patvirtintas Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2005 m. liepos 25 d. įsakymu Nr. V-141, o valstybės tarnautojų veikla vertinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu (Žin., 1999, Nr. 66-2130; 2002, Nr. 45-1708) ir Valstybės tarnautojų kvalifikacinių klasių suteikimo ir valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 909.

Teisės aktai nuolat peržiūrimi ir atnaujinami atsižvelgiant į susijusių teisės aktų pasikeitimus, vidaus auditų metu pateiktas rekomendacijas, faktinių aplinkybių (organizacinės struktūros, darbuotojų ir pan. pasikeitimus), teisės aktų įgyvendinimo metu pastebėtas teisės aktų spragas ir prieštaravimus.

Per analizuojamą laikotarpį šioje veiklos srityje korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų ar tapataus pobūdžio pažeidimų neužfiksuota.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

Pakeisti VMI prie FM viršininko 2004-05-28 įsakymu Nr. VA-108 „Dėl Mokestinio tyrimo atlikimo taisyklių, pranešimo apie atliktą mokestinį tyrimą FR0687 formos ir užduoties atlikti mokestinį tyrimą FR0688 formos patvirtinimo“ patvirtintas Mokestinio tyrimo atlikimo taisyklės, nustatant jose konkretų laikotarpį (terminą), per kurį mokesčių administratorius turi išsiųsti mokesčių mokėtojui rašytinį pranešimą apie mokestinio tyrimo metu nustatytas klaidas, trūkumus ir/ar prieštaravimus ir jų pašalinimo būdus.

5.3.2. Mokestiniai patikrinimai.

Nustatyta, kad ši VMI prie FM veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 4–6 punktuose nustatytus kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas, veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu, daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

Nepakankamai išsamiai reglamentuotas mokesčių mokėtojo pakartotinio patikrinimo laikotarpio nustatymas ir mokestinio patikrinimo sustabdymo atvejai.

Korupcijos rizikos vertinimas

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys mokestinių patikrinimų srityje atliekamas procedūras:

- 1) Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (2004-04-13 Nr. IX-2112);
- 2) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (1999-06-17 Nr. VIII-1234);
- 3) Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymas (2002-12-10 Nr. IX-1270) neteks galios nuo 2014-01-01 pagal 2012 m. rugsėjo 18 d. įstatymą Nr. XI-2220;
- 4) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (1999-01-14 Nr. VIII-1029);
- 5) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybinių kontrolės institucijų atliekamų patikrinimų“ (1998-09-24 Nr. 1150);
- 6) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (2010-05-04 Nr. 511);
- 7) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokestinių patikrinimų atlikimo, jų rezultatų įforminimo ir patvirtinimo taisyklių patvirtinimo“ (2004-05-05 Nr. VA-87);
- 8) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokesčių mokėtojų kontrolės procedūrų vadovo patvirtinimo“ (2012-09-21 Nr. V-325);
- 9) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Kontrolės procedūrų dokumentavimo Audito informacinėje sistemoje taisyklių patvirtinimo“ (2008-02-27 Nr. VA-93; 2009-07-29 įsakymo Nr. V-214 redakcija);
- 10) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl pavedimo tikrinti FR0773 formos ir jos pildymo taisyklių patvirtinimo“ (2005-01-13 Nr. VA-3);
- 11) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl kompleksinių ir teminių patikrinimų bei operatyvių patikrinimų rūšių klasifikatorių patvirtinimo“ (2004 12 23 Nr. VA-203) (2007-05-30 įsakymo Nr. VA-41 redakcija);
- 12) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl pranešimo apie mokestinį patikrinimą, patikrinimo akto, patikrinimo pažymos, sprendimo dėl patikrinimo akto tvirtinimo formų bei šių formų užpildymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-05-10 Nr. VA-90) (Įsakymo 2008-09-08 VA-45 redakcija);
- 13) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl dokumentų paėmimo taisyklių ir dokumentų poėmio akto FR0707 formos tvirtinimo“ (2004-05-03 Nr. VA-85);
- 14) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Atleidimo nuo baudų ir delspinigių taisyklių patvirtinimo“ (2004-07-26 Nr. VA-144);
- 15) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl darbo grupių sudarymo ir darbo organizavimo priimant sprendimus dėl susitarimo su mokesčių mokėtoju dėl mokesčio ir su juo susijusių sumų dydžio pasirašymo pagrįstumo ir tikslingumo taisyklių patvirtinimo“ (2004-12-30 Nr. V-283);
- 16) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokestinių patikrinimų kokybės gerinimo ir mokestinių ginčų prevencijos priemonių plano patvirtinimo“ (2008-02-20 įsakymo Nr. V-75 nauja redakcija patvirtinta 2013-06-21 įsakymu Nr. V-237);
- 17) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl patikrinimo rezultatų ataskaitos FR1001 formos ir jos užpildymo taisyklių patvirtinimo“ (2005-12-05 įsakymo Nr. V-236 nauja redakcija 2011-06-14 įsakymas Nr. V-214);

18) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Mokesčių administratoriaus ir mokesčių mokėtojo susitarimo dėl mokesčio ir su juo susijusių sumų dydžio pasirašymo taisyklių patvirtinimo” (2004-12-30 Nr. VA-210);

19) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl darbo grupių sudarymo ir darbo organizavimo priimančias sprendimus dėl susitarimo su mokesčių mokėtoju dėl mokesčio ir su juo susijusių sumų dydžio pasirašymo pagrįstumo ir tikslingumo taisyklių patvirtinimo” (2004-12-30 Nr. V-283);

20) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl abipusės pagalbos ir keitimosi informacija su užsienio valstybių mokesčių administracijomis” (2004-04-29 Nr. V-92);

21) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokesčių administratoriaus nurodymo asmeniui pateikti paaiškinimus apie turto įsigijimo ir (ar) pajamų gavimo šaltinius ir juos pagrįsti FR0698 formos ir jos užpildymo taisyklių patvirtinimo” (2004-05-21 Nr. VA-102);

22) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokesčių administratoriaus nurodymo FR0706 formos ir jos užpildymo taisyklių tvirtinimo” (2004-05-13 Nr. VA-93);

23) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl mokesčio apskaičiavimo pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą taisyklių patvirtinimo” (2004-05-24 Nr. VA-103);

24) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Sprendimo dėl pastabų dėl patikrinimo akto pateikimo termino pratęsimo formos PRC903 patvirtinimo” (2006 06 06 Nr. VA-51);

25) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl paslapyje nelaikomos informacijos apie mokesčių mokėtoją paskleidimo tretiesiems asmenims taisyklių patvirtinimo” (2004-07-29 Nr. VA-147);

26) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos oficialios informacijos viešinimo taisyklių patvirtinimo” (2006-04-13 Nr. VA-40);

27) VMI prie FM viršininko įsakymas „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos valstybės tarnautojams ir darbuotojams taikomo neteisėto poveikio šalinimo taisyklių patvirtinimo” (2013-05-17 Nr. V-190);

28) Teritorinių AVMI viršininkų priimti įsakymai bei kiti teisės aktai.

Pagrindinės mokestinių patikrinimų procedūros (procesai), atliekamos vadovaujantis VMI prie FM viršininko 2012-03-06 įsakymu Nr. V-91 (2012-09-21 įsakymo Nr. V-325 redakcija) patvirtintu Mokesčių mokėtojų kontrolės procedūrų vadovu:

- rengiamas pavedimas tikrinti, esant poreikiui pavedimas tikrinti pratęsiamas;
- rengiamas pranešimas mokesčių mokėtoju apie mokestinį patikrinimą;
- mokesčių mokėtojas pasirašytinai supažindinamas su pavedimu tikrinti ir įteikiama pavedimo kopija;
- renkami ir analizuojami duomenys / sudaromas patikrinimo planas;
- atliekamas duomenų tikrinimas / analizė;
- pateikiamas prašymas papildomai informacijai gauti;
- pavedime nurodoma sustabdymo priežastis (pagal poreikį);
- mokesčių mokėtojas pasirašytinai supažindinamas su sustabdymu (pagal poreikį);
- atsiranda galimybė tęsti patikrinimą (jeigu patikrinimas buvo sustabdytas);
- rengiamas tarnybinis raštas numatytos sumos išieškojimui užtikrinti (pagal poreikį);
- renkami įrodymai preliminarai sumai nustatyti;
- rengiamas / atnaujinamas patikrinimo akto projektas;
- pasirašomas aktas ir išsiunčiamas mokesčių mokėtoju;
- pastabų dėl patikrinimo akto gavimas;
- patikrinimo akto ir kitos medžiagos, reikalingos pastaboms nagrinėti, gavimas;
- pastabų nagrinėjimas;
- sprendimo dėl patikrinimo akto tvirtinimo projekto rengimas;
- ataskaitos FR001 rengimas;
- sprendimo dėl patikrinimo akto tvirtinimo perdavimas Mokesčių apskaitos departamentui, Nepriemokų administravimo departamentui, Mokestinių prievolių departamentui.

Minėtuose teisės aktuose yra gana aiškiai įtvirtintos sprendimų dėl mokestinio patikrinimo priėmimo, vykdymo, kontrolės/priežiūros funkcijos: mokesčių mokėtojų kontrolės procedūrų vadove tiksliai išdėstytos mokestinio patikrinimo procedūros ir jų vykdymas, nurodant atsakingus asmenis, Kontrolės procedūrų dokumentavimo audito informacinėje sistemoje taisyklės aiškiai

apibrėžia padalinių vadovų veiksmus skirstant užduotis bei koordinuojant ir kontroliuojant paskirtų užduočių vykdymą. Mokestinio tyrimo atlikimo taisyklės aiškiai nustato mokestinių patikrinimų inicijavimo atvejus po mokestinių tyrimų, mokestinių patikrinimų atlikimo, jų rezultatų įforminimo ir patvirtinimo taisyklės reglamentuoja mokestinio patikrinimo vykdymą, darbuotojų pareigybių aprašymuose įtvirtintos patikrinimų vykdymo ir kontrolės /priežiūros funkcijos.

Teisės aktai nuolat peržiūrimi ir nustatyta tvarka atnaujinami.

Per analizuojamą laikotarpį šioje srityje korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų ar tapataus pobūdžio pažeidimų neužfiksuota.

Išnagrinėjus informaciją, gautą pagal klausimynus, ir įvertinus veiklą reglamentuojančius minėtus teisės aktus, nustatytos šios teisės aktų spragos, kurios gali sudaryti prielaidas korupcijos apraiškoms atsirasti:

1) Nepakankamas pakartotino patikrinimo metu galimo tikrinti mokestinio laikotarpio reglamentavimas.

Mokestinių patikrinimų atlikimo, jų rezultatų įforminimo ir patvirtinimo taisyklių, patvirtintų VMI prie LR FM viršininko 2004-05-05 įsakymu Nr. VA-87, 43.5. p numato, kad pakartotinis patikrinimas gali būti atliekamas, kai mokesčių administratorius, priimdamas sprendimą dėl patikrinimo akto tvirtinimo, paveda pakartotinai patikrinti mokėtoją. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 68 str. 2 d. nustatyta tvarka mokesčių administratoriui atliekant pakartotinį mokesčių mokėtojo patikrinimą, šio straipsnio 1 dalies nuostatos netaikomos, tačiau mokesčių administratorius tokio patikrinimo metu negali apskaičiuoti mokesčio už ilgesnį laikotarpį negu pirminio patikrinimo metu. Tačiau yra atvejų, kai nustatoma, kad už tikrintą laikotarpį nustatyti pažeidimai turi tiesioginės įtakos ir po tikrinamojo laikotarpio einančio mokestinio laikotarpio mokesčių apskaičiavimui. Tokiais atvejais tikslinamas pavedime tikrinti nurodytas tikrinamasis laikotarpis ir patikrinimo akte išskiriamos dvi jo dalys – pakartotino patikrinimo ir naujo laikotarpio, nors aiškaus tokių patikrinimo laikotarpio nustatymo (t. y. pratęsimo) veiksmų reglamentavimo teisės aktuose nėra.

2) Nepakankamas mokestinio patikrinimo sustabdymo atvejų reglamentavimas.

Mokestinių patikrinimų atlikimo, jų rezultatų įforminimo ir patvirtinimo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2004-05-05 įsakymu Nr. VA-87 (toliau – Taisyklės), 36 p. numato, kad mokestinis patikrinimas gali būti stabdomas, kai jam užbaigti reikia informacijos iš kitų Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybių įstaigų ir institucijų, kitų teritorinių valstybinių mokesčių inspekcijų, centrinio mokesčių administratoriaus, ar kitų asmenų. Išimtiniais atvejais, patikrinimas gali būti stabdomas dėl mokėtojo ligos, komandiruotės į užsienį (iš mokėtojo turi būti paprašyta pateikti šias aplinkybes patvirtinančius dokumentus), dėl patikrinimą atliekančio tarnautojo ligos, kai sudėtinga arba netikslinga jį pakeisti kitu. Tačiau jei mokestinį patikrinimą atliekantis tarnautojas (darbuotojas) serga ilgiau kaip 15 darbo dienų, mokestiniam patikrinimui užbaigti skyriaus vedėjas paskiria kitą tarnautoją (darbuotoją).

Taisyklėse nėra numatyti kiti atvejai, kai dėl objektyvių priežasčių mokestinis patikrinimas taip pat galėtų būti stabdomas:

– kai mokesčių mokėtojas neteikia visų arba dalies dokumentų ir surašomi mokesčių administratoriaus nurodymai juos pateikti. Tokių atvejų pasitaiko dažnai. Be to, mokesčių mokėtojai neretai prašo pratęsti mokesčių administratoriaus nurodymų įvykdymo terminą, todėl labai pailgėja mokestinio patikrinimo trukmė. Ypatingai daug problemų kyla dėl užsienio įmonių, ypač tokių, kurios neturi Lietuvoje įgalioto asmens – prireikia nemažai laiko kol jas pavyksta surasti, gauti iš jų reikiamus dokumentus.

– kai mokesčių mokėtojui duodamas nurodymas atkurti prarastus dokumentus ar sutvarkyti buhalterinę apskaitą (dokumentai atkuriami ar apskaita tvarkoma ne vieną mėnesį ir mokesčių mokėtojas neretai prašo papildomai pratęsti mokesčių administratoriaus nurodymų įvykdymo terminą). Pažymėtina tai, kad nesant dokumentų ir leidus juos atkurti, faktiškai mokestinis patikrinimas neatliekamas, todėl galėtų būti stabdomas.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

Pakeisti VMI prie FM viršininko 2004-05-05 įsakymu Nr. VA-87 patvirtintas Mokestinių patikrinimų atlikimo, jų rezultatų įforminimo ir patvirtinimo taisykles – jose išsamiai reglamentuoti mokesčių mokėtojo pakartotinio patikrinimo laikotarpio keitimo atvejus ir tvarką, nustatyti

papildomus mokestinio patikrinimo sustabdymo atvejus (pvz. kai mokesčių mokėtojai, nepateikusiai visų arba dalies dokumentų, surašomi mokesčių administratoriaus nurodymai juos pateikti, kai mokesčių mokėtojai duodamas nurodymas atkurti prarastus dokumentus ar sutvarkyti buhalterinę apskaitą ir pan.).

5.3.3. Mokestinė prievolė (prašymų dėl skolų pripažinimo beviltiškomis nagrinėjimas).

Nustatyta, kad ši VMI prie FM veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 5 punkte nustatytą kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

Mokesčių mokėtojų mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška, jos revizavimo bei apskaitos taisyklėse, patvirtintose VMI prie FM viršininko 2004-05-12 įsakymu Nr. VA-92, nepakanka mokesčių mokėtojų ekonominės (socialinės) padėties vertinimo kriterijų.

Šis korupcijos rizikos veiksnys sudaro prielaidas priimti neskaidrius sprendimus dėl skolų pripažinimo beviltiškomis.

Korupcijos rizikos vertinimas

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys prašymų dėl skolų pripažinimo beviltiškomis nagrinėjimą:

1) Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (Žin., 2004, Nr. 63-2243; 2007, Nr. 80-3220, toliau – MAĮ).

2) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (Žin., 2002, Nr. 36-1340).

3) VMI prie FM viršininko 2004 m. gegužės 12 d. įsakymas Nr. VA-92 „Dėl mokesčių mokėtojų mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška, jos revizavimo bei apskaitos taisyklių ir mokesčių mokėtojų mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo išlaidų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 81-2925, 2005, Nr. 63-2262, 2007, Nr. 106-4363).

4) VMI prie FM viršininko 2004 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. VA-104 „Dėl formų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 86-3157; 2011, Nr. 66-3138, Nr. 66-3144).

5) Nepriemokų išieškojimo taisyklės, patvirtintos VMI prie FM viršininko 2011 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. V-226.

6) Nepriemokų administravimo procedūrų vadovas, patvirtintas VMI prie FM viršininko 2012 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-52 (2013 m. liepos 8 d. įsakymo Nr. V-254 redakcija).

Prašymus dėl mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška VMI prie FM teikia mokesčių mokėtojai – fiziniai asmenys arba individualios įmonės.

Mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška pagrindiniai procesai:

– Informacijos apie mokesčių mokėtojo ir jo šeimos narių gaunamas pajamas rinkimas ir įvertinimas (vertinami VMI prie FM duomenų bazių, Gyventojų registro, Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko, VĮ „Regitra“, IMIS SODRA, GYPAS (Trečiųjų asmenų Valstybinei mokesčių inspekcijai pateikti duomenys, antstolių bazės duomenys ir kt.);

– Kitos reikiamos informacijos surinkimas (raštai mokesčių mokėtojams, užklausimai LR bankams);

– surinktų duomenų analizė;

– motyvuotos išvados rengimas;

– sprendimo (teigiamo/neigiamo) formavimas;

– sprendimo, lydraščio ir išvados (neigiamo sprendimo atveju) išsiuntimas mokesčių mokėtojai.

Beviltiškos mokestinės nepriemokos revizavimas:

1) pagrindinės procedūros, gavus mokesčių mokėtojo prašymą, kai pateikti visi dokumentai:

– formuojama motyvuota išvada;

– formuojamas pripažinti/nepripažinti mokestinę nepriemoką beviltiška sprendimas;

– rengiamas sprendimo lydraštis;

– registruotu laišku išsiunčiamas sprendimas ir lydraštis, sprendimo nepripažinti mokestinę nepriemoką beviltiška atveju siunčiama ir išvada.

2) Pagrindinės procedūros, gavus mokesčių mokėtojo prašymą, jei nepateikti visi dokumentai:

- rengiamas raštas dėl papildomų dokumentų pateikimo;
- registruotu laišku išsiunčiamas raštas;
- gavus visą informaciją, rengiama motyvuota išvada;
- formuojamas pripažinti/nepripažinti mokestinę nepriemoką beviltiška sprendimas;
- rengiamas sprendimo lydraštis;
- registruotu laišku išsiunčiamas sprendimas, lydraštis sprendimo nepripažinti mokestinę nepriemoką beviltiška atveju siunčiama ir išvada.

3) Beviltiškos nepriemokos revizavimo metu atliekamos kitos procedūros:

- atliekama turto paieška;
- patikrinama fizinio asmens ekonominė (socialinė) padėtis.

4) Jei atsirado galimybė išieškoti beviltiška pripažintą mokestinę nepriemoką (asmuo pasveiko, neteko neįgalumo, pripažintas darbingu, bedarbis pradėjo dirbti ir gauna darbo užmokestį) atliekamos šios procedūros:

- parengiama išvada;
- formuojamas sprendimas pripažinti netekusiu galios sprendimą pripažinti mokestinę nepriemoką beviltiška;
- parengiamas sprendimo lydraštis;
- registruotu laišku išsiunčiamas sprendimas ir lydraštis.

Dėl mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška gali būti priimami šie sprendimai:

- sprendimas pripažinti mokestinę nepriemoką beviltiška (forma FR0715) priimamas, jei mokesčių mokėtojo ekonominė (socialinė) padėtis atitinka MAĮ 113 str. 1 d. 3 p. nuostatas, kai netikslinga priverstinai išieškoti mokestinę nepriemoką, kadangi sunki fizinio asmens ekonominė (socialinė) padėtis;

- sprendimas nepripažinti mokestinės nepriemokos beviltiška (forma FR0808) priimamas, kai mokesčių mokėtojo ekonominė (socialinė) padėtis neatitinka MAĮ 113 str. 1 d. 3 p. nuostatų;

- sprendimas pripažinti netekusiu galios sprendimą pripažinti mokestinę nepriemoką beviltiška (forma FR0716) priimamas, kai mokesčių mokėtojo socialinė/ekonominė padėtis nebeatitinka MAĮ 113 str. 1 d. 3 p. nuostatų, t. y. patikrinus fizinio asmens ekonominę (socialinę) padėtį nustatoma, kad atsirado galimybė išieškoti beviltiška pripažintą mokestinę nepriemoką.

Teisės aktuose nustatyta, kad mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška procedūras vykdo struktūriniai padaliniai, atsakingi už nepriemokų išieškojimo funkcijų vykdymą. VMI prie FM viršininko 2013 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. V-105 „Dėl įgaliojimų suteikimo“ (2013 m. rugpjūčio 9 d. įsakymo Nr. V-285 redakcija) patvirtinti asmenys, kuriems suteikta teisė pasirašyti sprendimus.

Išnagrinėjus VMI prie FM administracijos padalinių nuostatus, valstybės tarnautojų pareigybių aprašymus nustatyta, kad reglamentuoti (apibrėžti) atskirų valstybės tarnautojų ar darbuotojų uždaviniai ir funkcijos yra pakankami įstaigos uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti, teisinis reglamentavimas užtikrina aiškų atskirų valstybės tarnautojų ir darbuotojų pavaldumą ir atskaitingumą.

Valstybės tarnautojų ir darbuotojų atsakomybė pakankamai apibrėžta tiek minėtuose įstatymuose, tiek vidiniuose teisės aktuose. Sprendimai priimami atsižvelgiant į galiojančių teisės aktų nuostatas, sprendimų priėmimo principai nustatyti, aiškiai apibrėžti sprendimus priimančių subjektų įgaliojimai (įgaliojimai suteikiami VMI prie FM vidaus teisės aktais), Sprendimų apskundimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 13-308; 2000, Nr. 85-2566).

Valstybės tarnautojų elgesį reglamentuoja minėtas Valstybinės mokesčių inspekcijos valstybės tarnautojo elgesio kodeksas. Valstybės tarnautojų veikla vertinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu (Žin., 1999, Nr. 66-2130; 2002, Nr. 45-1708) ir Valstybės tarnautojų kvalifikacinių klasių suteikimo ir valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 909.

Teisės aktai nustatyta tvarka nuolat peržiūrimi ir atnaujinami.

Per analizuojamą laikotarpį šioje veiklos srityje korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų ar tapataus pobūdžio pažeidimų neužfiksuota.

Išnagrinėjus informaciją, gautą pagal klausimynus, kuriuos užpildė VMI prie FM darbuotojai, atliekantys funkcijas prašymų dėl skolų pripažinimo beviltiškais nagrinėjimo srityje, nustatyta, kad pagrindinė problema (rizika), galinti sudaryti prielaidas ir korupcijos apraiškos – VMI prie FM viršininko 2004 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. VA-92 patvirtintose Mokesčių mokėtojų mokesstinės nepriemokos pripažinimo beviltiška, jos revizavimo bei apskaitos taisyklėse trūksta kriterijų mokesčių mokėtojų ekonominei (socialinei) padėčiai įvertinti.

Dėl šių vertinimo kriterijų trūkumo gali būti priimti nepagrįsti arba net neskaidrūs VMI prie FM sprendimai dėl mokesčių mokėtojų skolų pripažinimo beviltiškais arba pernelyg užsitęsti tokių sprendimų priėmimo laikas ir dėl to atsirasti sąlygos išvengti mokesstinės prievolės valstybei.

Tokią išvadą pagrindžia praktinės situacijos ir pavyzdžiai:

1) mokesčių mokėtojai kartu su prašymais dėl mokesstinės nepriemokos pripažinimo beviltiška (objektyviai arba galimai sąmoningai) nepateikia visų prašymui nagrinėti reikiamų dokumentų (ypatingai pagrindžiančių sunkią ekonominę (socialinę) padėtį). VMI prie FM duomenų bazėse nepakanka informacijos įvertinti tokių prašymų pagrįstumą, todėl VMI prie FM kreipiasi į bankus, kai kurių bankai pateikia reikiamą informaciją ne anksčiau kaip per 30 ir daugiau dienų. Tokiu būdu užsitęsia sprendimo pripažinti/nepripažinti mokesstinę nepriemoką beviltiška priėmimas.

2) vertinant ekonominę (socialinę) padėtį, turi būti atsižvelgta į mokesčių mokėtojo turtinę padėtį – jeigu jo ekonominė (socialinė) padėtis yra sunki, turimo turto vertė nereikšminga, jo mokesstinė nepriemoka gali būti pripažinta beviltiška. Tačiau teisės aktuose nenustatyti kriterijai, kuriais remiantis mokesčių mokėtojo turimo turto vertė gali būti laikoma nereikšminga. Taip pat neaišku, ar mokesčių mokėtojo ekonominė (socialinė) padėtis yra sunki, jeigu jo turtas įkeistas bankui ir nepriemokos išieškojimas iš turto negalimas.

3) pasitaiko atvejų, kai dėl pavėluotai pateiktų mokesčių deklaracijų gali būti išvengiama prievolės mokėti mokesčius, motyvuojant šiuo metu esama sunkia ekonomine (socialine) padėtimi, kuriai įvertinti nepakanka teisės aktuose nustatytų kriterijų, pvz. mokesčių mokėtojai 2013 m. deklaruoja pajamas už 2009 m. ir vėlesnius metus, kai jie dirbo, gavo pajamų už parduotą turtą ar vykdė veiklą, gavo pajamų iš veiklos ir galėjo sumokėti mokesčius. 2013 m. jų turtinė padėtis yra pasikeitusi (jie nedirba, nevykdo veiklos ir negauna pajamų), todėl pavėluotai pateikdami ankstesnių metų deklaracijas ir nurodę mokėtinas mokesčių sumas, kartu teikia ir prašymus pripažinti mokesstinę nepriemoką beviltiška dėl sunkios ekonominės (socialinės) padėties.

4) nepakanka kriterijų nesusituokusių ir kartu gyvenančių asmenų turtinei padėčiai vertinti – neaišku, ar reikia vertinti tik mokesčių mokėtojo ar ir jo sugyventinio turimą turtą ir gaunamas pajamas.

5) nėra nustatyti gaunamų pajamų vertinimo kriterijai, todėl neaišku, ar galima mokesstinę nepriemoką pripažinti beviltiška, jei mokesčių mokėtojas dirba, tačiau deklaruoja mažas pajamas, kaip vertinti pajamas vienam šeimos nariui, kad pripažinti mokesstinę nepriemoką beviltiška.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

Pakeisti VMI prie FM viršininko 2004-05-12 įsakymu Nr. VA-92 patvirtintas Mokesčių mokėtojų mokesstinės nepriemokos pripažinimo beviltiška, jos revizavimo bei apskaitos taisykles ir jose nustatyti aiškius kriterijus, kuriais remiantis būtų vertinama mokesčių mokėtojų ekonominė (socialinė) padėtis priimant sprendimus dėl mokesstinės nepriemokos pripažinimo beviltiška.

5.4. VALSTYBĖS DOKUMENTŲ TECHNOLOGINĖS APSAUGOS TARNYBOS VEIKLOS SRITYSE

5.4.1. Vyriausybės vertybinių popierių, banderolių, keleivinio transporto bilietų, oficialiųjų žymėjimo ženklų, dokumentų blankų privalomąsias formas tvirtinančių įstaigų teisės aktų, reglamentuojančių saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų leidybą, technologinę apsaugą ir gamybą, nuostatų laikymasis.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 5 punktuose nustatytus kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas, daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

1) Vyriausybės vertybinių popierių, banderolių, keleivinio transporto bilietų, oficialiųjų žymėjimo ženklų, dokumentų blankų privalomas formas tvirtinančių įstaigų (toliau – tvirtinančios įstaigos) tikrinimus reglamentuojančiuose teisės aktuose nenustatytos prevencinės ir paskesniosios vidaus kontrolės procedūros, pvz. tvirtinančių įstaigų kontrolės vykdymo taisyklių 19 punktas numato tikrinimus atliekančių darbuotojų rotaciją, tačiau korupcijos prevenciją sustiprintų papildoma nuostata, kad atlikti tikrinimą būtų siunčiami ne mažiau kaip 2 asmenys. Teisės aktai taip pat neįpareigoja atsižvelgti į tvirtinančių įstaigų pastabas ar pasiūlymus dėl tvirtinančių įstaigų tikrinimų.

2) Nepakankamos darbuotojų, atliekančių tvirtinančių įstaigų tikrinimus, žinios korupcijos prevencijos srityje.

Korupcijos rizikos vertinimas

Veiklos srities analizės ir vertinimo metu išnagrinėti teisės aktai, reglamentuojantys Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos atliekamos tvirtinančių įstaigų teisės aktų, reglamentuojančių saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų leidybą, technologinę apsaugą ir gamybą, nuostatų laikymosi kontrolę.

Pirminei informacijai apie esamą situaciją veiklos srityje gauti parengtas veiklos srities analizavimo ir vertinimo klausimynas, kuris pateiktas pildyti Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos Kontrolės skyriui, atliekančiam tvirtinančių įstaigų tikrinimus.

Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1647 (Žin., 2003, Nr. 122-5514; 2008, Nr. 73-2824), 5.3 punkte nustatytas vienas iš tarnybos tikslų – kontroliuoti, kaip tvirtinančios įstaigos laikosi saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų leidybą, technologinę apsaugą ir gamybą reglamentuojančių teisės aktų. Siekdama šio tikslo Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba tikrina, kaip tvirtinančios įstaigos laikosi teisės aktų, reglamentuojančių saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų leidybą, technologinę apsaugą ir gamybą ir esant pažeidimams, turi teisę surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, o bylas perduoti nagrinėti teismui (nuostatų 6.3.2 punktas).

Šioms teisės normoms įgyvendinti Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyboje yra priimti teisės aktai, nustatantys ir detalizuojantys kontrolės veiksmus, procedūrų atlikimo tvarką ir periodiškumą.

Vyriausybės vertybinių popierių, banderolių, keleivinio transporto bilietų, oficialiųjų žymėjimo ženklų, dokumentų blankų privalomas formas tvirtinančių įstaigų kontrolės vykdymo taisyklės, patvirtintos Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2008 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 1-100 (Žin., 2008, Nr. 45-1718; 2011, Nr. 65-3094), nustato Lietuvos Respublikos saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų gamybos įstatymo (Žin., 2003, Nr. 61-2758; 2007, Nr. 125-5094) nuostatų laikymosi tvirtinančiose įstaigose tikrinimų atlikimo ir tikrinimų rezultatų įforminimo tvarką.

Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo taisyklės, patvirtintos Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2008 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 1-102 (Žin., 2008, Nr. 45-1720; 2012, Nr. 7-255), reglamentuoja administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo, registravimo ir dokumentų, susijusių su administraciniu teisės pažeidimu, administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymu, tvarkymo procedūras, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybai pagal kompetenciją atliekant įmonių, įstaigų ir organizacijų tikrinimus.

Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos darbuotojų veiksmus atliekant tvirtinančių įstaigų kontrolę, reglamentuoja Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1-351 patvirtintas Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos prie Finansų ministerijos procedūrų vadovas (toliau – Procedūrų vadovas).

Tvirtinančių įstaigų tikrinimų procedūra ir Kontrolės skyriaus valstybės tarnautojų veiksmai jiems atliekant tvirtinančių įstaigų tikrinimus, nustatyti Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1-351 (Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 12 d. įsakymo Nr. 1-163 redakcija).

Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo, registravimo ir bylos perdavimo nagrinėti teismui procedūra, patvirtinta Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2012 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 1-199, kuris nustato valstybės tarnautojų, turinčių teisę surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą, veiksmus, nustatius pažeidimus.

Kontrolės skyriaus valstybės tarnautojų konkrečios funkcijos nustatytos jų pareigybių aprašymuose, patvirtintuose Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2009 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 1-190.

Valstybės tarnautojai, atlikdami tikrinimo funkcijas, privalo vadovautis tvirtinančių įstaigų kontrolės vykdymo taisyklėmis (toliau – Kontrolės vykdymo taisyklės), kurios nustato, kas atlieka tvirtinančių įstaigų tikrinimus, išsamiai apibrėžia tikrinimus atliekančių darbuotojų teises, pareigas ir atsakomybę, tikrinimų atlikimo tvarką.

Kontrolės skyriaus vedėjui ir šio skyriaus vyriausiesiems specialistams, atliekantiems tvirtinančių įstaigų kontrolės funkcijas, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2012 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. 1-18 (Žin., 2012, Nr. 10-448) suteikti įgaliojimai surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolus dėl pažeidimų, už kuriuos sankcijos numatytos Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 189⁸, 214²⁸, ir 214²⁹ straipsniuose.

Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo, registravimo ir dokumentų, susijusių su administraciniu teisės pažeidimu, administracinio teisės protokolo surašymo, tvarkymo procedūras reglamentuoja Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo taisyklės, o Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo, registravimo ir bylos perdavimo nagrinėti teismui procedūra nustato valstybės tarnautojų veiksmus, surašant administracinio teisės pažeidimo protokolą, jį registruojant ir bylą perduodant teismui nagrinėti.

Teisės aktuose yra įtvirtinta konkreti ir tiksli procedūra, vykdant kontrolės funkcijas, o kontrolės ir sprendimų priėmimo funkcijos yra aiškiai atskirtos. Kontrolės skyriaus valstybės tarnautojai, vadovaudamiesi Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo taisyklių 5 punktu, turi teisę surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą, kai yra nustatytas administracinio teisės pažeidimo padarymo faktas, žinomas administracinė atsakomybė traukiamas asmuo ir galima konstatuoti būtinus administracinio teisės pažeidimo elementus, tačiau tarnybai nesuteikta teisė nagrinėti administracinių teisės pažeidimų protokolus. Šių taisyklių 22 punkte nustatyta, kad Administracinis teisės pažeidimo protokolai per 3 darbo dienas nuo jo surašymo turi būti išsiųstas nagrinėti rajono (miesto) apylinkės teismui pagal pažeidimo padarymo vietą.

Kontrolės skyriaus vedėjo atliekamą valstybės tarnautojų, vykdančių tvirtinančių įstaigų tikrinimus, einamąją kontrolę reglamentuoja Valstybės tarnautojų, atliekančių tvirtinančių įstaigų kontrolės funkcijas, vidaus kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2010 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 1-43.

Tačiau nustatyta, kad tvirtinančių įstaigų tikrinimus reglamentuojančiuose teisės aktuose nepakankamai įtvirtintos prevencinė ir paskesnioji vidaus kontrolės procedūros. Tvirtinančių įstaigų kontrolės vykdymo taisyklių 19 punktas numato tikrinimus atliekančių darbuotojų rotaciją, tačiau siekiant stiprinti prevencinę tikrinimus atliekančių darbuotojų kontrolę būtų tikslinga taisyklės papildyti nuostata, kad atlikti tikrinimą turi būti siunčiami ne mažiau kaip 2 asmenys. Taip pat minėtose taisyklėse nėra įtvirtinti paskesniosios kontrolės principai ir grįžtamasis ryšys su tvirtinančiomis įstaigomis, kuris suteiktų galimybę tvirtinančioms įstaigoms pateikti pastabas ar pasiūlymus dėl jų veiklos tikrinimų, didintų Valstybės dokumentų technologinės apsaugos veiklos skaidrumą ir gerintų jos įvaizdį.

Šios esamo reglamentavimo spragos gali būti pašalintos papildant tvirtinančių įstaigų kontrolės vykdymo taisyklės, patvirtintas Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2008 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 1-100 (Žin., 2008, Nr. 45-1718; 2011, Nr. 65-3094).

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

1. Pakeisti tvirtinančių įstaigų kontrolės vykdymo taisyklės, patvirtintas Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2008 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 1-100, nustatant tikrinimus atliekančių valstybės tarnautojų prevencinės, paskesniosios kontrolės,

grįžtamojo ryšio su tvirtinančiomis įstaigomis ir kitas priemones, kurios sustiprintų tikrinimus atliekančių valstybės tarnautojų kontrolę.

2. Organizuoti tvirtinančių įstaigų tikrinimus atliekančių darbuotojų antikorupcinius mokymus.

5.4.2. Valstybės institucijos ar įstaigos sudaromų sutarčių projektų derinimas.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatytą kriterijų (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklių 24 punktas įpareigoja derinti prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių projektus, tačiau išsamiai nereglamentuoja šių projektų derinimo procedūros. Be to, atsižvelgus į dažną teisės aktų kaitą viešųjų pirkimų srityje, išlieka rizika, susijusi su darbuotojų, rengiančių sutarčių projektus, nepakankamu informuotumu ir nuolat tobulintinais gebėjimais.

Korupcijos rizikos vertinimas

Už viešųjų pirkimų organizavimą bei su jais susijusių sutarčių sudarymą yra atsakingas Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos Bendrasis skyrius, kuris pateikė informaciją veiklos srities analizei ir vertinimui pagal darbo grupės pateiktą klausimyną.

Veiklos srities esama situacija įvertinta analizuojant veiklą reglamentuojančius norminius teisės aktus, iš jų ir priimtus Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyboje, ir atsižvelgiant į pagal klausimyną gautą informaciją.

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102) 18 straipsnis nustato pirkimo sutarčių privalomąsias sąlygas, jų sudarymo ir keitimo tvarką. Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba įstatymų ir kitų teisės norminių aktų pagrindu priėmė būtinus teisės aktus, nustatančius sutarčių projektų rengimo tvarką. Pirkimo sutarčių sudarymą reglamentuoja Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių, patvirtintų Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2012 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 1-202, IX skyrius.

Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklės, patvirtintos direktoriaus 2012 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. 1-139, detalizuoja pirkimo sutarčių sudarymo ir vykdymo procedūras bei atsakingų asmenų atliekamus veiksmus. Siekiant sukurti efektyvią viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemą, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2012 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 1-197 „Dėl viešųjų pirkimų procese ir vidaus kontrolėje dalyvaujančių atsakingų asmenų skyrimo“ paskirti atsakingi asmenys.

Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos teisės aktuose yra numatyti konkretūs sprendimus priimančys padaliniai bei atskiri darbuotojai, išsamiai ir tiksliai apibrėžtos jų kompetencijos ribos. Bendrojo skyriaus nuostatuose nustatyta, kad jis rengia Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos pasirašomų sutarčių, susitarimų projektus, tikrina kitų valstybės valdymo institucijų ir ūkio subjektų pateiktus sutartinius pasiūlymus, susijusius su viešaisiais pirkimais ir ūkio klausimais bei organizuoja sutarčių pasirašymą. Bendrojo skyriaus vedėjo pareigybės aprašyme nustatyta, kad jis rengia Tarnybos pasirašomų sutarčių, susitarimų projektus bei tikrina kitų valstybės institucijų bei ūkio subjektų pateiktus sutartinius pasiūlymus, susijusius su viešaisiais pirkimais; bendrauja su kitomis įmonėmis sudarant bei vykdamas paslaugų tiekimo, įvairių prekių, šilumos energijos, elektros energijos tiekimo, statybos, remonto rangos, įrengimų techninės priežiūros bei kitas sutartis; organizuoja sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolę. Sutarties rengimo procedūra yra išdėstyta Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklių 24 punkte. Sprendimo priėmimo ir kontrolės funkcijos šiose taisyklėse yra aiškiai atskirtos.

Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyboje dažniausiai yra sudaromos prekių, paslaugų ar darbų pirkimo–pardavimo sutartys dėl pirkimų, atliekamų Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių nustatyta tvarka. Per 2012 m. buvo sudarytos 155 prekių, paslaugų ar darbų pirkimo sutartys, per 2013 metų I pusmetį – 84 sutartys. Sutarties projektą rengia Bendrojo skyriaus

vedėjas arba sutarties projektas gaunamas derinti iš prekių tiekėjo ar paslaugų/darbu teikėjo/vykdytojo.

Bendrojo skyriaus vedėjas parengtą projektą privalo derinti su Teisės ir personalo skyriumi, Buhalterinės apskaitos ir planavimo skyriumi, suinteresuotu skyriumi (jeigu sutartis susijusi su kitu administracijos padaliniu), kalbos redaktoriumi ir tuomet siunčia tiekėjui suderinti. Jeigu tiekėjas turi pastabų ir/ar pasiūlymų, visi minėti skyriai vertina, ar į juos atsižvelgti, prireikus teikia pastabas tiekėjui ir iš naujo derina sutarties projektą.

Atlikus veiklos srities analizę ir vertinimą, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyboje priimtuose teisės aktuose esminių spragų nenustatyta, tačiau pirkimo sutarčių projektų derinimo procedūra Viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklėse nepakankamai išsamiai reglamentuota. Todėl tikslinga šią procedūrą nustatyti Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos direktoriaus 2010 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. 1-23 patvirtintame Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos procedūrų vadove, nustatant atliekamas funkcijas ir veiksmus, nurodant jų atlikimo terminus ir naudojamus dokumentus.

Be to, atsižvelgiant į dažną viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų kaitą, tikslinga nuolat tobulinti darbuotojų, rengiančių sutarčių projektus, kvalifikaciją, organizuoti jų antikorupcinius mokymus.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

1. Papildyti Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos procedūrų vadovą procedūra, nustatančia detalias pirkimo sutarčių rengimo, derinimo ir vykdymo kontrolės procedūras, atsakingų asmenų atliekamus veiksmus.

Parengta sutarties rengimo ir derinimo procedūra pašalins esamą teisinio reglamentavimo spragą, leis tiksliau nustatyti atsakingus asmenis, detalizuos jų veiksmus ir padidins sutarčių projektų rengimo skaidrumą.

2. Tobulinti darbuotojų, rengiančių sutartis, profesinę kvalifikaciją ir organizuoti darbuotojų antikorupcinius mokymus.

5.5. AUDITO IR APSKAITOS TARNYBOS VEIKLOS SRITYJE

Valstybės institucijos ar įstaigos sudaromų sutarčių projektų derinimas.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka neatitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytą kriterijų, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybė yra nereikšminga.

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

Atliekant veiklos srities antikorupcinį vertinimą nenustatyta reikšmingų korupcijos veiksnių, kurie didintų korupcijos riziką.

Korupcijos rizikos vertinimas

Audito ir apskaitos tarnyboje sudaromų sutarčių projektai rengiami ir derinami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 1K-115 „Dėl viešosios įstaigos Audito ir apskaitos tarnybos pertvarkymo į biudžetinę įstaigą“, Vidaus darbo tvarkos taisyklėmis, patvirtintomis Audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus 2009 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. V-11, Supaprastintų pirkimų taisyklėmis, patvirtintomis tarnybos direktoriaus 2011 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-2, Teisės ir veiklos organizavimo skyriaus nuostatais, patvirtintais Audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus 2012 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. V-18 ir darbuotojų pareigybių aprašymais.

Audito ir apskaitos tarnybos sudaromos sutartys pagal subjektus skirstomos į sutartis su viešaisiais ir privačiais juridiniais asmenimis. Iš viso per nagrinėtajį laikotarpį tarnyba sudarė 49 sutartis (2012 m. – 37, 2013 m. – 12). Iš jų 4 sutartys buvo sudarytos su viešaisiais juridiniais asmenimis (2 su Finansų ministerija ir 2 su Lošimų priežiūros tarnyba). Kitos sutartys buvo sudarytos su privačiais juridiniais asmenimis ir skirtos prekių bei paslaugų, skirtų Audito ir apskaitos tarnybos funkcijoms vykdyti, pirkimui.

Pažymėtina, kad Audito ir apskaitos tarnyboje atsiradus poreikiui įsigyti prekes ar paslaugas, pirmiausiai tikrinama, ar jas galima įsigyti per centrinę perkančiąją organizaciją. Įsigijant prekes per šią organizaciją, sutarties projektas nėra rengiamas, kadangi sutartį parengia

centrinės perkančiosios organizacijos specialistai ir vėliau ji pateikiama perkančiajai organizacijai elektroninėmis ryšio priemonėmis.

Sutarčių projektus rengiant ir derinant Audito ir apskaitos tarnyboje, vadovaujamosi Vidaus darbo tvarkos taisyklėmis, patvirtintomis tarnybos direktoriaus 2009 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. V- 11. Tokių sutarčių projektus rengia Teisės ir veiklos organizavimo skyriaus ar pagal kompetenciją kitų padalinių darbuotojai. Parengti sutarčių projektai derinami su teisininku, Teisės ir veiklos organizavimo skyriaus vadovu, už išankstinę finansų kontrolę atsakingu asmeniu, taip pat skyriaus, kuris inicijavo sutarties sudarymą, vadovu. Tokiu būdu užtikrinama, kad projektų rengime dalyvautų nuo trijų iki penkių tarnybos darbuotojų, siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo galimybes ir eliminuojant atvejus, kai pirkimą inicijuoja ir sutarties projektą rengia tas pats asmuo. Sutarčių projekto derinime dalyvauja ir tarnybos direktorius ir priima sprendimą dėl sutarties projekto pasirašydamas sutartį.

Per vertinamąjį laikotarpį Audito ir apskaitos tarnyboje nebuvo gauta skundų, pranešimų, kitokio pobūdžio informacijos dėl sudaromų sutarčių teisėtumo ar pagrįstumo, nebuvo užfiksuota Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų dėl sutarčių projektų derinimo procese priimtų sprendimų, nevyksta administraciniai ginčai, ikiteisminiai ar teismo procesai.

Įvertinus esamą situaciją veiklos srityje, nustatyta, kad Audito ir apskaitos tarnyboje sudaromų sutarčių projektų derinimas yra gana išsamiai reglamentuotas, nustatyti projektus rengiantys, derinantys ir kontroliuojantys asmenys, išsamiai ir tiksliai apibrėžtos jų teisės ir pareigos, atskirtos sprendimų priėmimo ir kontrolės funkcijos, todėl korupcijos rizika šioje veiklos srityje yra nereikšminga.

Tačiau Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija, 2013 m. gruodžio 12 d. posėdyje apsvarsčiusi Audito ir apskaitos tarnybos pateiktą veiklos srities vertinimą ir atsižvelgdama į tai, kad atlikus Audito ir apskaitos tarnybos veiklos srities antikorupcinį vertinimą nenustatyta konkrečių veiksmų, kuriuos reikėtų nedelsiant šalinti, pasiūlė įgyvendinti vieną iš galimų korupcijos prevencijos stiprinimo priemonių, kurią tikslinga įgyvendinti nuolat kiekvienoje įstaigoje, atliekančioje viešųjų pirkimų funkcijas – organizuoti darbuotojų antikorupcinius ir mokymus ir nuolat tobulinti darbuotojų kvalifikaciją viešųjų pirkimų srityje. Audito ir apskaitos tarnybai komisija pasiūlė apsvarstyti galimas antikorupcinių ir specialiųjų mokymų kryptis, pasirinkti aktualiausias temas ir patikslinti komisijai svarstyti pateiktus pasiūlymus dėl korupcijos prevencijos priemonių, kurios bus teikiamos tvirtinti finansų ministrui.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

Organizuoti Audito ir apskaitos tarnybos darbuotojų antikorupcinius ir, prireikus, specialiuosius mokymus.

5.6. TURTO VERTINIMO PRIEŽIŪROS TARNYBOS VEIKLOS SRITYJE

Turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos priežiūra.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatytą kriterijų (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

1) Nepakankamai reglamentuotos Turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos patikrinimų atlikimo Turto vertinimo priežiūros tarnyboje procedūros.

Teisės aktuose nedetalizuoti Turto vertinimo priežiūros tarnybos specialistų veiksmai atrenkant ūkio subjektus, įtrauktinus į patikrinimų planą, nėra aiškių kriterijų patikrinimo mastui nustatyti, nedetalizuojama procedūra po patikrinimo akto išsiuntimo. Toks teisinio reglamentavimo neapibrėžtumas didina korupcijos pasireiškimo tikimybę ir sudaro prielaidas darbuotojams piktnaudžiauti turimais įgaliojimais, skirtingai vertinant tas pačias aplinkybes ar juridinius faktus.

2) Nepakankamai efektyviai vykdoma Turto vertinimo priežiūros tarnybos darbuotojų veiklos vidaus kontrolė.

Kontrolės stoka gali sudaryti prielaidas turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos priežiūrai atliekantiems darbuotojams elgtis nesilaikant nustatytų procedūrinių reikalavimų, todėl galimi vykdomos veiklos netikslumai, įgaliojimų viršijimas,

siekiant asmeninės ir kitų asmenų naudos, kenkiama kitų asmenų ar valstybės interesams, padarant korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus.

Korupcijos rizikos vertinimas

Pirminei informacijai apie esamą situaciją veiklos srityje gauti parengtas veiklos srities analizavimo ir vertinimo klausimynas, kuris pateiktas pildyti šią veiklą vykdančioms darbuotojoms.

Analizei ir vertinimui atlikti Turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos priežiūros sritis išskaidyta į tris etapus:

1) *Turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos patikrinimų atlikimas.*

Turto vertinimo priežiūros tarnyba, vadovaudamasi Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo (Žin., 1999, Nr. 52-1672; 2011, Nr. 86-4139) (toliau – Įstatymas) 26 straipsnio 2 dalies 2 punktu, veiklos patikrinimus atlieka pagal Turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos patikrinimo taisyklės (toliau – Taisyklės), patvirtintas finansų ministro 2012-12-11 įsakymu Nr. 1K-422 „Dėl turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos patikrinimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 147-7573). Taisyklėse reglamentuojamas veiklos patikrinimų atitinkamų metų plano sudarymas, patikrinimų atlikimo trukmė ir tvarka. Taisyklių nuostatose išskiriamos patikrinimų rūšys, apibrėžiamas patikrinimų objektas, aptariamas veiklos patikrinimų pagrindas. Taisyklių 8–12 punktuose detalizuojama patikrinimų plano sudarymo tvarka, aiškiai apibrėžti kriterijai, kuriais vadovaujantis turto arba verslo vertintojai ir turto arba verslo vertinimo įmonės įtraukiamos į kitų metų patikrinimų planą, taip nustatyta patikrinimų plano tvirtinimo, paskelbimo tvarka ir terminai. Taisyklių 13-19 punktuose aptariama patikrinimų atlikimo procedūra.

Įvertinus esamą teisinį reglamentavimą antikorupciniu požiūriu, pastebėta, kad Taisyklėse yra numatyta, kokius sprendimus, susijusius su veiklos patikrinimų atlikimu, priima Turto vertinimo priežiūros tarnybos vadovas, tačiau dėl kitų veiklos patikrinimo atlikimo veiksmų Taisyklėse vartojama apibendrinta sąvoka – *Tarnyba*. Turto vertinimo priežiūros tarnyboje veiklos patikrinimų atlikimą tarnybos vadovas paveda atskiriems tarnybos darbuotojams, kurie atlieka visą veiklos patikrinimą – rengia paklausimų tikrinamiems subjektams projektus, analizuoja surinktą informaciją, rengia patikrinimo aktų projektus ir teikia juos tarnybos direktoriui.

Analizuojant esamą situaciją, nustatyta, kad Taisyklėse išsamiai ir tiksliai apibrėžtos Turto vertinimo priežiūros tarnybos vadovo teisės ir pareigos priimant sprendimus veiklos patikrinimų srityje, nustatyti aiškūs kriterijai, kurių pagrindu tarnybos vadovas priima konkrečius sprendimus, tačiau galiojančiuose teisės aktuose nėra detalizuoti tarnybos specialistų veiksmai atrenkant ūkio subjektus, įtrauktinus į patikrinimų planą, nėra nustatyti aiškūs kriterijai patikrinimo mastui (t. y. tikrinamajai apimčiai) nustatyti, taip pat nėra detalizuojama procedūra po patikrinimo akto išsiuntimo. Be to galiojantys teisės aktai neregamentuoja veiklos patikrinimus vykdančių Turto vertinimo priežiūros tarnybos darbuotojų vidaus kontrolės procedūrų, nors faktiškai tarnyboje ši kontrolė yra atliekama, t. y. tarnybos darbuotojas rengia dokumentų projektus, tačiau galutinį sprendimą priima Tarnybos vadovas.

2) *Paklausimų dėl turto arba verslo vertinimo ataskaitų atitikties Įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams (toliau – Paklausimai) ir skundų dėl turto arba verslo vertinimo įmonių ir turto arba verslo vertintojų veiklos nagrinėjimas (toliau – Skundai);*

Įstatymo 26 straipsnio 2 dalies 3 punktas numato, kad Turto vertinimo priežiūros tarnyba nagrinėja paklausimus dėl turto arba verslo vertinimo ataskaitos atitikties šio įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams, o to paties Įstatymo 2 dalies 4 punktas numato, kad tarnyba nagrinėja pareiškėjų skundus dėl turto arba verslo vertinimo įmonių ir turto arba verslo vertintojų veiklos Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatyta tvarka ir terminais.

Turto vertinimo priežiūros tarnyba Paklausimus nagrinėja vadovaudamasi Paklausimų dėl turto arba verslo vertinimo ataskaitų atitikties Įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams nagrinėjimo taisyklėmis, patvirtintomis tarnybos direktoriaus 2013-04-15 įsakymu Nr. B1-14 (Žin., 2013, Nr. 31-230) (toliau – Paklausimų nagrinėjimo taisyklės). Paklausimų nagrinėjimo taisyklės nustato pareiškėjų paklausimų dėl turto arba verslo vertinimo ataskaitų atitikties Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams pateikimo ir nagrinėjimo tarnyboje tvarką. Paklausimų taisyklėse reglamentuojama pareiškėjų Paklausimų Turto vertinimo

priežiūros tarnybai pateikimo tvarka ir forma bei Paklausimų nagrinėjimo eiga (tarnybos veiksmų eiliškumas, gavus Paklausimą).

Pažymėtina, kad Skundų nagrinėjimo tvarką ir terminus nustato Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, jeigu Skundas yra susijęs ir su turto arba verslo vertinimo ataskaitos atitiktimi Įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams, taikomos ir Paklausimų nagrinėjimo taisyklės, t. y. laikomasi šiose taisyklėse įtvirtintos nagrinėjimo eigos ir terminų tiek, kiek tai yra susiję su turto arba verslo vertinimo ataskaitos atitiktimi minėto įstatymo reikalavimams.

Paklausimų nagrinėjimo taisyklių 11 punktą numato, kad Paklausimus nagrinėja Turto vertinimo priežiūros tarnybos direktoriaus pavedimu darbuotojai pagal kompetenciją. Pažymėtina, kad nėra atskiro teisės akto, reglamentuojančio subjekto įgaliojimus nagrinėjant Skundus. Darbuotojų pareiginiuose nuostatuose įtvirtintos jų funkcijos Paklausimų ir Skundų nagrinėjimo srityse. Skundus ir Paklausimus nagrinėja tik tie darbuotojai, kuriems tokia funkcija nustatyta pareiginiuose nuostatuose.

Teisės aktuose yra įtvirtinta konkreti ir tiksli sprendimų priėmimo procedūra, t. y. Paklausimų nagrinėjimo taisyklės numato pareiškėjų paklausimų dėl turto arba verslo vertinimo ataskaitų atitikties Įstatyme 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams pateikimo ir nagrinėjimo Turto vertinimo priežiūros tarnyboje tvarką (terminus, procedūrų eiliškumą ir pan.). Priimtuose teisės aktuose sprendimų priėmimo ir Paklausimų bei Skundų nagrinėjimo funkcijos atskirtos, t. y. Paklausimų nagrinėjimo Taisyklėse aiškiai nurodoma, kuriuos sprendimus priima ir pasirašo Turto vertinimo priežiūros tarnybos vadovas (teikimą dėl drausmės bylos iškėlimo ataskaitą parengusiam turto arba verslo vertintojui; išvadą dėl turto arba verslo vertintojo parengtos turto arba verslo vertinimo ataskaitos atitikties Įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams); atsakymus į Skundus pasirašo Turto vertinimo priežiūros tarnybos direktorius.

Tačiau vertinimo metu nustatyta, kad patvirtinti teisės aktai neregamentuoja vidaus kontrolės procedūrų, nors faktiškai Turto vertinimo priežiūros tarnyboje ši kontrolė yra atliekama, t. y. tarnybos darbuotojas rengia dokumentų projektus, tačiau galutinį sprendimą priima Turto vertinimo priežiūros tarnybos vadovas.

Analizuojant esamą situaciją, nustatyta, kad atsižvelgiant į tai, kad Turto vertinimo priežiūros tarnyba pagal kompetenciją nagrinėja turto arba verslo vertinimo ataskaitų atitiktį Įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams, trūksta papildomų vidaus kontrolės priemonių, t. y. patikros lapų, kuriuose būtų nurodoma, kokie Įstatymo reikalavimai turto arba verslo vertinimo ataskaitoje įgyvendinti ir kurie neįgyvendinti.

3) Poveikio priemonių ūkio subjektams taikymas įstatymų ir jų pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Turto vertinimo priežiūros tarnyba, vadovaudamasi Įstatymo 10 straipsnio 7 dalimi ir 13 straipsnio 8 dalimi, turi teisę taikyti poveikio priemones vertintojams ir įmonėms (Turto arba verslo vertintojo kvalifikacijos pažymėjimo galiojimo sustabdymas; Turto arba verslo vertintojo kvalifikacijos pažymėjimo galiojimo panaikinimas; Išbraukimas iš išorės turto arba verslo vertinimo veikla turinčių teisę verstis asmenų sąrašo). Turto arba verslo vertintojo kvalifikacijos pažymėjimo išdavimo ir galiojimo taisyklės, patvirtintos finansų ministro 2013-02-11 įsakymu Nr. 1K-060 (Žin., 2013, Nr. 17-686) taip pat reglamentuoja pažymėjimo galiojimo sustabdymo ir galiojimo panaikinimo tvarką, o Išorės turto arba verslo vertinimo veikla turinčių teisę verstis asmenų sąrašo sudarymo, tvarkymo ir skelbimo taisyklėse, patvirtintose finansų ministro 2012-07-17 įsakymu Nr. 1K-264 (Žin., 2012, Nr. 87-4548), nustatoma išbraukimo iš Išorės vertintojų sąrašo tvarka.

Pažymėtina, kad nei Įstatymo, nei minėtų taisyklių nuostatos, suteikiančios Turto vertinimo priežiūros tarnybai įgaliojimus taikyti poveikio priemones, nedetalizuoja subjektų (pavyzdžiui, tarnybos darbuotojų, skyrių ar pan.), priimančių sprendimus dėl poveikio priemonių taikymo, tačiau Įstatyme nustatyti konkretūs pagrindai, kuomet gali būti taikomos poveikio priemonės. Turto vertinimo priežiūros tarnybos direktoriui nesuteikti per platūs įgaliojimai veikti savo nuožiūra priimant sprendimus dėl poveikio priemonių taikymo. Taikant poveikio priemones priimamų sprendimų procedūra teisės aktuose reglamentuota pakankamai konkrečiai ir tiksliai, t. y. teisės aktuose (Įstatyme ir taisyklėse) yra numatyti tiek sprendimų priėmimo principai ir kriterijai, tiek terminai.

Tarnyboje iki 2013-09-25 nėra gauta skundų dėl taikytų poveikio priemonių teisėtumo ar pagrįstumo.

Kaip minėta, vienas iš nustatytų korupcijos rizikos veiksnių – nepakankamai efektyviai vykdoma Turto vertinimo priežiūros tarnybos darbuotojų veiklos vidaus kontrolė. Turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos patikrinimus, Paklausimų dėl turto arba verslo vertinimo ataskaitos atitikties Įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams ir skundų dėl turto arba verslo vertinimo įmonių ir turto arba verslo vertintojų veiklos nagrinėjimą reglamentuojantys teisės aktai nenustato vidaus kontrolės procedūrų. Ši kontrolė vykdoma žodžiu (tarnybos darbuotojas rengia dokumentų projektus, tačiau galutinį sprendimą priima tarnybos vadovas). Tokia kontrolės forma nėra pakankamai veiksminga, nes neanalizuojami veiklos procese pastebėti trūkumai ar privalumai, kurie galėtų įtakoti veiklos ir sprendimų priėmimo procesą. Dėl neefektyvios darbuotojų veiklos ir vidaus kontrolės nebuvimo galimi pažeidimai, taip pat ir korupcijos rizika.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

1) Parengti Turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių veiklos patikrinimų aprašą ir jame išsamiai reglamentuoti patikrinimų atlikimo Turto vertinimo priežiūros tarnyboje procedūras;

2) Nagrinėjant turto arba verslo vertinimo ataskaitų atitiktį Įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams, numatyti papildomą vidaus kontrolės priemonę – patikros lapų pildymą.

5.7. CENTRINĖS PROJEKTŲ VALDYMO AGENTŪROS VEIKLOS SRITYJE

Nepriklausomų, turinčių specialių žinių ekspertų atranka ir jų išvadų reikšmė Centrinės projektų valdymo agentūros sprendimams, jai atliekant programų administravimo funkcijas.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 5 punktuose nustatytus kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas, daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

Asmenys, pretenduojantys dirbti Centrinėje projektų valdymo agentūroje ekspertais, privalomai neteikia savo privačių interesų deklaracijų Centrinės projektų valdymo agentūros vadovui iki juos priimant į pareigas Centrinėje projektų valdymo agentūroje.

Korupcijos rizikos vertinimas

Atliekant veiklos srities analizę ir vertinimą buvo įvertintos Centrinės projektų valdymo agentūros veiklos vadovo procedūros, reglamentuojančios šiuos administruojamų programų procesus, kuriuose, prireikus papildomų specialiųjų žinių, numatyta galimybė pasitelkti reikiamos kvalifikacijos ekspertus:

- 1) paraiškų vertinimą;
- 2) pirkimų priežiūrą;
- 3) projektų patikrų vykdymą;
- 4) pažeidimų valdymą.

Papildomai buvo įvertinta Centrinės projektų valdymo agentūros darbuotojų atrankos ir adaptacijos procedūra bei Nešališkumo užtikrinimo, nepriekaištingos reputacijos ir privačių interesų deklaravimo procedūros, kurios susijusios su darbuotojų, iš jų ir ekspertų, atranka, samdymu ir jų išvadomis.

Veiklos srities analizės ir vertinimo metu nustatyta, kad ekspertai samdomi vadovaujantis Centrinės projektų valdymo agentūros veiklos vadove nustatyta Darbuotojų atrankos ir adaptacijos procedūra, ekspertai įdarbinami pagal terminuotas darbo sutartis konkrečiai užduočiai atlikti. Šių darbuotojų poreikis gali atsirasti, kai Centrinei projektų valdymo agentūrai trūksta tam tikros specifinės srities kompetencijos. Ekspertų poreikį planuoja bei nustato Centrinės projektų valdymo agentūros struktūrinio padalinio vadovas, jį derina su padalinį kuriojančiu Centrinės projektų valdymo agentūros direktoriaus pavaduotoju ir direktoriumi.

Ekspertų atrankos metu vyksta pokalbis su kandidatais. Pokalbį vykdo atrankos komisija, sudaryta iš Personalo skyriaus atsakingo darbuotojo, poreikį identifikavusio Centrinės projektų

valdymo agentūros struktūrinio padalinio vadovo, padalinį kuriojančio direktoriaus pavaduotojo ir, prireikus, darbuotojo, dirbančio srityje, kurioje prireikė papildomų specialiųjų žinių.

Darbuotojų atrankos ir adaptacijos procedūra taip pat nustato, kad atsižvelgiant į ekspertų specifines kompetencijas ir jų trūkumą Centrinėje projektų valdymo agentūroje, ekspertas gali būti įdarbinamas be konkurso, jeigu jis anksčiau Centrinėje projektų valdymo agentūroje dirbo ekspertinį darbą ir jo darbo kokybę gerai vertino jį kuravęs padalinys.

Nustatęs eksperto poreikį Centrinės projektų valdymo agentūros struktūrinio padalinio vadovas parengia pagal rekomenduojamą formą pažymą dėl eksperto įdarbinimo, nurodydamas, kodėl reikia eksperto ir kodėl pasirinktas būtent tas kandidatas. Kandidato pasirinkimas suderinamas su veiklos sritį kuriojančiu direktoriaus pavaduotoju ir direktoriumi, ši informacija pateikiama Personalo skyriaus atsakingam darbuotojui. Visais atvejais sprendimą dėl eksperto įdarbinimo priima Centrinės projektų valdymo agentūros direktorius.

Pažymėtina, kad ekspertų išvados neturi besąlyginės reikšmės Centrinės projektų valdymo agentūros priimamiems sprendimams, nes priimant sprendimus, į ekspertų išvadas tik atsižvelgiama, tačiau jomis besąlygiškai nesivadovaujama, todėl ekspertų pažymų įtaka korupcijos tikimybei yra minimali.

Centrinėje projektų valdymo agentūroje ekspertų poreikio nustatymas ir atranka vykdomi kolegialiai (jų poreikio nustatymo ir atrankos procesuose pagal savo kompetenciją dalyvauja daugiau nei vienas darbuotojas) ir tai sąlygoja pakankamą šių procesų objektyvumą ir skaidrumą.

Įvertintas ir ekspertų nešališkumo užtikrinimo klausimas, nes jis tiesiogiai susijęs su korupcijos pasireiškimo prielaidomis dėl galimų sąsajų su ekspertų privačiais interesais (pareiškėjų ir jų paraiškas vertinančių ekspertų, pasiūlymus teikiančių tiekėjų ir šiuos dokumentus vertinančių ekspertų). Atsižvelgus į Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas, kritiškai įvertinta esama situacija, kai asmenys, pretenduojantys dirbti Centrinėje projektų valdymo agentūroje ekspertais, privalomai neteikia savo privačių interesų deklaracijų Centrinės projektų valdymo agentūros vadovui iki juos priimant į pareigas Centrinėje projektų valdymo agentūroje. Konstatuota, kad neįvertinus asmenų, pretenduojančių į ekspertų pareigas, privačių interesų gali atsirasti prielaidos korupcijai, jeigu pretendentų privatus interesai būtų susiję su projektais, kurių įgyvendinime jie dalyvaus.

Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija, 2013 m. gruodžio 5 d. posėdyje apsvarsčiusi Centrinės projektų valdymo agentūros pateiktą veiklos srities vertinimo aprašymą ir pritarusi išvadai dėl pretendentų į ekspertų pareigas privačių interesų deklaravimo svarbos, pateikė pastabų ir konstatavo, kad ekspertai turėtų būti priimami į pareigas tik konkurso būdu, išskyrus objektyviai ir konkrečiai įvardintas išimtis (pvz. skubos tvarka ar pan.), nes, vertinant antikorporaciniu požiūriu, anksčiau jau dirbusių asmenų atranka ne tik neužtikrina priėmimo į pareigas skaidrumo, bet gali sudaryti realias prielaidas korupcijai tiek priimant ekspertus į darbą, tiek ir ekspertams atliekant savo funkcijas Centrinėje projektų valdymo agentūroje. Taip pat komisija aptarė ir kitus ekspertų samdos ir jų išvadų skaidrumo aspektus (pvz. ar darbo sutartyse numatyta, kad ekspertas negali vėliau dirbti projekte, kurį vertino ir pan.) ir priėjo išvados, kad korupcijos rizika objektyviai egzistuoja, todėl turi būti nuolat imamasi jos valdymo priemonių, atsižvelgiant į konkrečią situaciją. Todėl Centrinei projektų valdymo agentūrai pasiūlyta įvertinti komisijos pastabas dėl darbo sutarčių, sudaromų su ekspertais, nuostatų tobulinimo ir galimų apribojimų, skirtų ekspertų veiklos ir išvadų nešališkumui ir skaidrumui stiprinti, įpareigojo Centrinę projektų valdymo agentūrą apsvarstyti poreikį keisti tokias darbo sutartis bei apie priimtą sprendimą raštu informuoti komisiją.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

Pakeisti arba papildyti atitinkamas Centrinės projektų valdymo agentūros veiklos vadovo procedūras nuostatomis dėl privalomo privačių interesų deklaravimo asmenims, pretenduojantiems dirbti ekspertais Centrinėje projektų valdymo agentūroje.

5.8. FINANSŲ MINISTERIJOS MOKYMO CENTRO VEIKLOS SRITYJE

Valstybės institucijos ar įstaigos sudaromų sutarčių projektų derinimas.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatytą kriterijų (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

- 1) Nepatvirtinta pavyzdinė sutarties forma;
- 2) Neužtikrinamas detalus dokumentų peržiūrėjimas ir periodiškasis atnaujinimas;
- 3) Nenustatyti sutarčių derinimo ir rengimo terminai;
- 4) Nepakankama atskirų darbuotojų kompetencija.

Korupcijos rizikos vertinimas

Minėti korupcijos rizikos veiksniai buvo nustatyti veiklos srities analizės ir vertinimo metu išnagrinėjus veiklos sritį reglamentuojančius teisės aktus, administracijos padalinių nuostatus ir darbuotojų pareigybų aprašymus ir gavus informaciją iš veiklos srityje funkcijas atliekančių darbuotojų pagal jiems pateiktą darbo grupės parengtą klausimyną.

Finansų ministerijos mokymo centro darbuotojai pagal savo kompetenciją rengia ir derina sutarčių dėl mokymo paslaugų, paslaugų ir prekių įsigijimo, projektus.

Nustatyta, kad pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys veiklos srityje atliekamas funkcijas yra Finansų ministerijos mokymo centro darbo reglamentas, darbuotojų pareiginiai nuostatai, Finansų ministerijos mokymo centro direktoriaus įsakymai, kuriais patvirtintas Viešųjų pirkimų vadovas ir viešųjų pirkimų taisyklės.

Įvertinus šiuos teisės aktus nustatyta, kad jie gana išsamiai nustato veiklos srityje atliekamas funkcijas, tačiau pastebėta, kad būtina užtikrinti šių teisės aktų aktualumą ir tinkamą įgyvendinimą. Todėl pažeidimų prevencijos tikslais būtina tobulinti darbuotojų kvalifikaciją, stiprinti vidinę komunikaciją, viešinti veiklos srityje identifikuotas problemas ir taip informuoti ne tik darbuotojus apie jų padarytas klaidas ar neteisingus sprendimus, bet ir padėti kitiems darbuotojams jų išvengti. Taip pat būtina užtikrinti veiklos ir priimamų sprendimų kontrolę, ypatingą dėmesį skiriant sprendimų dėl viešųjų pirkimų sąlygų kontrolei.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

- 1) parengti tipinę (pavyzdinę) prekių ir paslaugų pirkimo sutarties formą;
- 2) aktualizuoti Finansų ministerijos mokymo centro viešųjų pirkimų vadovą ir jį papildyti detaliomis sutarčių rengimo ir derinimo procedūromis;
- 3) Finansų ministerijos mokymo centro darbo reglamente nustatyti konkrečius sudaromų sutarčių projektų derinimo terminus;
- 4) tobulinti darbuotojų kompetenciją veiklos srityje, organizuojant mokymus sutarčių rengimo ir derinimo klausimais.

5.9. LIETUVOS STATISTIKOS DEPARTAMENTO VEIKLOS SRITYJE

Personalo formavimas, valdymas ir administravimas.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 3 punkte nustatytus kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas, atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

1. Teisės aktuose, iš jų ir priimtuose Statistikos departamente, neregamentuota darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atranka ir tarnybinės veiklos vertinimas.
2. Statistikos departamento vidaus teisės aktuose neregamentuotos ir neatliekamos Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo įgyvendinamo kontrolės procedūros, nepaskirtas asmuo, atsakingas už viešųjų ir privačių interesų deklaravimo kontrolę.

Korupcijos rizikos vertinimas

Veiklos srities analizės ir vertinimo metu buvo išnagrinėti šie Statistikos departamento vidaus teisės aktai, reglamentuojantys personalo formavimą, valdymą ir administravimą:

– Statistikos departamento vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. DĮ-291 (toliau- Vidaus tvarkos taisyklės);

– Statistikos departamento darbo reglamentas, patvirtintas Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-277 (toliau- Darbo reglamentas);

– Statistikos departamento bendrųjų veiklos sričių padalinių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kompetencijų tyrimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2013 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. DĮ-135;

– Statistikos departamento valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, dalyvaujančių statistinės informacijos rengimo procese, kompetencijų tyrimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2013 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. DĮ-136;

Taip pat įvertinti analizuotoje veiklos srityje funkcijas atliekančio Statistikos departamento Žmogiškųjų išteklių valdymo skyriaus nuostatai, patvirtinti Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2011 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. K-258, šio skyriaus darbuotojų pareigybių aprašymai, Statistikos departamente 2013 metais vykusių 3 konkursų į laisvas karjeros valstybės tarnautojų pareigas medžiaga, atlikta darbuotojų apklausa antikorupciniu veiklos srities vertinimo aspektu.

Nustatyta, kad Statistikos departamente konkursai į laisvas karjeros valstybės tarnautojų ar pakaitinių valstybės tarnautojų pareigas vykdomi vadovaujantis Konkursų į valstybės tarnautojų pareigas organizavimo aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966, nustatyta tvarka. Pakaitiniai valstybės tarnautojai į pareigas Statistikos departamente priimami vadovaujantis Atrankos į pakaitinio valstybės tarnautojų pareigas organizavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 7 d. nutarimo Nr. 1344, nustatyta tvarka. Darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, priimami vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodeksu. Informacija apie skelbiamus konkursus laisvoms pareigybėms užimti yra skelbiama Statistikos departamento intraneto skyrelyje "Skelbimai" ir Statistikos departamento interneto svetainėje www.stat.gov.lt skyrelyje "Karjera", kuriame taip pat skelbiama informacija ir apie pasiūlymus dėl studentų praktikos Statistikos departamente.

Tačiau, išnagrinėjus, kaip Statistikos departamente įgyvendinami Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimai, nustatyta, kad vidaus teisės aktuose neregamentuotos ir faktiškai neatliekamos Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo įgyvendinamo kontrolės procedūros, nepaskirtas asmuo, atsakingas už viešųjų ir privačių interesų deklaravimo kontrolę Statistikos departamente.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymu ir Privačių interesų deklaracijų pildymo, tikslinimo ir pateikimo taisyklėmis, patvirtintomis Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2012 m. liepos 5 d. sprendimu Nr. KS-84, privačius interesus deklaruojantys Statistikos departamento darbuotojai nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. savo privačių interesų deklaracijas teikia tik elektroniniu būdu per VMI prie FM Elektroninio deklaravimo informacinę sistemą. Statistikos departamentas nesikreipė į Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją dėl prieigos prie Privačių interesų deklaravimo informacinės sistemos (toliau – IDIS) teisių suteikimo, todėl nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. Statistikos departamento valstybės tarnautojų privačių interesų deklaracijos nuosekliai netikrinamos ir neperžiūrimos, todėl yra reali grėsmė korupcijos prielaidoms, susijusioms su galimais viešųjų ir privačių interesų konfliktais.

Įvertinus Statistikos departamento darbuotojų veiklos vertinimą reglamentuojančius teisės aktus, nustatyta, kad darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, tarnybinės veiklos vertinimo tvarka yra neregamentuota vidaus teisės aktuose (nenustatyti vertinimo kriterijai, procedūros ir kt.), todėl yra rizika, kad neskaidrus šių darbuotojų veiklos vertinimas gali sudaryti prielaidas korupcijos apraiškoms.

Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija, 2013 m. gruodžio 5 d. posėdyje apsvarsčiusi Statistikos departamento pateiktą veiklos srities vertinimo aprašymą, pastebėjo, kad Statistikos departamente neregamentuotas ne tik darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis vertinimas, bet ir darbuotojų, pretenduojančių dirbti pagal darbo sutartis,

atrankos procesas, todėl pasiūlė Statistikos departamentui korupcijos prevencijos tikslais parengti ir patvirtinti ir šių darbuotojų atrankos tvarkos aprašą, kuris padidintų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, priėmimo į pareigas skaidrumą.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

- 1) Parengti ir patvirtinti Statistikos departamento direktoriaus įsakymu darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atrankos ir tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos aprašą;
- 2) Statistikos departamento direktoriaus įsakymu paskirti asmenį, atsakingą už privačių interesų deklaravimo kontrolę;
- 3) Kreiptis į Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją dėl prieigos prie IDIS teisių suteikimo Statistikos departamento darbuotojui, atsakingam už privačių interesų deklaravimo kontrolę;
- 4) organizuoti Statistikos departamento darbuotojų mokymus antikorupcine tematika.

5.10. LOŠIMŲ PRIEŽIŪROS TARNYBOS VEIKLOS SRITYJE

Lošimų reglamentų, jų pakeitimų ir papildymų tvirtinimas ir didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimas.

Nustatyta, kad veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 5 punkte nustatytą kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo).

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

- 1) Teisės aktuose nenustatyti Lošimų priežiūros tarnybai derinti (tvirtinti) pateiktų lošimo reglamentų ir loterijų taisyklių vertinimo kriterijai ir reikalavimai lošimų ir loterijų organizavimo tvarkos aprašymams lošimo reglamentuose ir loterijų taisyklėse.
- 2) Nepakankamos Lošimų priežiūros tarnybos darbuotojų žinios korupcijos prevencijos srityje.

Korupcijos rizikos vertinimas

Lošimų priežiūros tarnyba veiklos srityje vykdo šias funkcijas:

- 1) tvirtina lošimų reglamentus, jų pakeitimus ir papildymus;
- 2) derina didžiųjų loterijų taisykles, jų papildymus ir pakeitimus.

Siekiant išsiaiškinti galimus korupcijos rizikos veiksnius, buvo analizuojami veiklos sritį reglamentuojantys teisės aktai, iš jų ir priimti Lošimų priežiūros tarnyboje, interneto svetainėje www.lpt.lt pateikiama informacija, parengtas veiklos srities analizavimo ir vertinimo klausimynas, pagal kurį apklausti Lošimų priežiūros tarnybos atsakingi darbuotojai, atliekantys funkcijas analizuojamoje veiklos srityje.

Analizuojamą veiklos sritį reglamentuoja šie teisės aktai:

- Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 43-1495);
- Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas (Žin., 2003, Nr. 73-3341);
- Dokumentų, reikalingų licencijoms ir leidimams gauti bei lošimų organizavimo reglamentų pakeitimams ar papildymams tvirtinti, loterijų taisyklėms, jų pakeitimams ar papildymams suderinti pateikimo taisyklės, patvirtintos Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2004 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. N-140 (Žin., 2004, Nr. 61-2214);
- Lošimų priežiūros tarnybos nuostatai, patvirtinti finansų ministro 2012 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 1K-062 (Žin., 2012, Nr. 24-1106);
- Lošimų priežiūros tarnybos darbo reglamentas, patvirtintas Lošimų priežiūros tarnybos direktoriaus 2012 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. V-7 (Žin., 2012, Nr. 30-1432; 2013, Nr. 56-2823);
- Lošimų priežiūros tarnybos Licencijų ir leidimų skyriaus nuostatai, patvirtinti Lošimų priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. gegužės 15 d. įsakymu V-17;
- Licencijų ir leidimų skyriaus ir kitų tarnybos darbuotojų pareigybių, patvirtintų Lošimų priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. gegužės 15 d. įsakymu V-18, aprašymai.

Išnagrinėjus Lošimų priežiūros tarnybos direktoriaus 2012 m. gegužės 8 d. patvirtintus administracinės paslaugos teikimo aprašymus (aprašymų registracijos Nr. IVL-255, Nr. IVL-256, Nr. IVL-252), paskelbtus Lošimų priežiūros tarnybos interneto svetainės www.lpt.lt skyriaus „Paslaugos“ srityje „Administracinės paslaugos“, nustatyta, kad juose nurodyta Lošimų priežiūros tarnybos skyriaus darbuotojai, kurie nagrinėja prašymus dėl lošimų reglamento, jo pakeitimo ar papildymo tvirtinti arba atsisakymo tvirtinti, didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų

derinimo, nurodo, kas yra administracinės paslaugos vadovas, taip pat pateikia Lošimų priežiūros tarnyboje atliekamų veiksmų teikiant veiklos srities administracines paslaugas seką.

Pažymėtina, kad priimant sprendimus analizuojamoje veiklos srityje, teisės aktuose nėra nustatyta pareiga arba galimybė gauti kitos valstybės ar savivaldybės institucijos, įstaigos patvirtinimą.

Faktiškai procedūros veiklos srityje vykdomos taip:

- lošimus ar loterijas organizuojanti bendrovė, norėdama, kad Lošimų priežiūros tarnyba patvirtintų lošimo organizavimo reglamentą ar suderintų loterijos taisykles, Lošimų priežiūros tarnybai pateikia prašymą kartu su reglamento ar loterijos taisyklių projektu.

- Lošimų priežiūros tarnybos direktorius gautą prašymą perduoda Licencijų ir leidimų skyriaus vadovui, kuris prašymą ir pateiktą reglamento ar taisyklių projektą nagrinėja pats ar paveda nagrinėti kitam skyriaus valstybės tarnautojui, atsižvelgdamas į jo privačių interesų deklaracijos duomenis.

- Prašymą nagrinėjantis valstybės tarnautojas konsultuojasi su tiesioginiu vadovu, Kontrolės skyriaus vedėju, Teisėkūros, personalo ir bendrųjų reikalų skyriaus vedėju ar kitu teisininko pareigas einančiu darbuotoju.

- Lošimų priežiūros tarnybos valstybės tarnautojas gali teikti pastabas ir pasiūlymus lošimus ar loterijas organizuojančiai bendrovei dėl lošimų reglamento, jo pakeitimo ar papildymo tvirtinimo arba atsisakymo tvirtinti, didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimo. Pagal pateiktas pastabas lošimus ar loterijas organizuojanti bendrovė turi patobulinti pateiktą lošimų organizavimo reglamento ar loterijos taisyklių projektą.

- Parengtą sprendimą, t. y. (Lošimų priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymo dėl lošimų reglamento, jo pakeitimo ar papildymo tvirtinti arba atsisakymo tvirtinti, didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimo ar atsisakymo jas suderinti projektą) vizuoja rengėjas, padalinio vadovas ir Teisėkūros, personalo ir bendrųjų reikalų skyriaus vedėjas ar kitas teisininko pareigas einantis darbuotojas.

- Su sprendimo projektu supažindinami kitų padalinių vadovai, kurie turi teisę teikti savo pastabas ir pasiūlymus Lošimų priežiūros tarnybos pasitarimuose, kuriuos, vadovaudamasis Lošimų priežiūros tarnybos darbo reglamento 23 punktu, organizuoja direktorius. Šių pasitarimų metu dėl kiekvieno siūlomo įsakymo projekto padalinių vadovai gali pateikti Lošimų priežiūros tarnybos direktoriui pastabas ar pasiūlymus dėl teikiamo projekto. Apsvarsčius įsakymo projektą pasitarime, sprendimą dėl lošimų reglamento, jo pakeitimo ar papildymo tvirtinti arba atsisakymo tvirtinti, didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimo ar atsisakymo jas suderinti priima ir atitinkamą įsakymą pasirašo Lošimų priežiūros tarnybos direktorius, atsižvelgęs į struktūrinių padalinių vadovų išsakytą nuomonę. Pasitarimai vyksta pagal direktoriaus patvirtintas darbotvarkes ir yra protokoluojami. Protokoluose nurodomi pasitarime dalyvavę asmenys, pasitarime svarstyti klausimai, pateikti siūlymai ir priimti sprendimai.

Lošimų priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymo nuorašas išsiunčiamas lošimus ar loterijas organizuojančiai bendrovei.

Įvertinus antikorporcinių požiūriu minėtus teisės aktus, pastebėta, kad juose nenustatyti specialieji sprendimų priėmimo veiklos srityje terminai, todėl priimant sprendimus dėl lošimų reglamento, jo pakeitimo ar papildymo tvirtinimo arba atsisakymo tvirtinti, didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimo ar atsisakymo jas suderinti, yra vadovaujamas Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (Žin., 2007, Nr. 94-3779).

Veiklos srities procedūrose dalyvaujančių Lošimų priežiūros tarnybos valstybės tarnautojų teisės, pareigos, pavaldumas ir atsakomybė už jiems pavestų funkcijų tinkamą atlikimą detalizuojama pareigybių aprašymuose ir skyriaus nuostatuose.

Lošimų priežiūros tarnyba turi teisę teikti pasiūlymus Finansų ministerijai dėl Lietuvos Respublikos azartinių lošimų ir (arba) Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo pakeitimo ar tobulinimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų priėmimo.

Lošimų ir loterijų organizatoriai dėl įstatymų pakeitimo turi teisę kreiptis į Finansų ministeriją ir į Lošimų priežiūros tarnybą.

Veiklos srities analizės ir vertinimo metu nustatyta, kad minėtuose teisės aktuose gana aiškiai reglamentuojama veiklos srityje atliekamų procedūrų eiga, terminai, nustatyti konkretūs ir gana objektyvūs reikalavimai procedūroje dalyvaujantiems asmenims.

Tačiau Lietuvos Respublikos azartinių lošimų ir Lietuvos Respublikos loterijų įstatymai, kuriuose nustatytos azartinių lošimų ir loterijų organizavimo sąlygos ir tvarka, nereglamentuoja kai kurių lošimų ar loterijų organizavimo aspektų, kurie turi būti aprašyti lošimo reglamentuose ar loterijų taisyklėse. Be to, šiuose įstatymuose nustatyti tik lošimo reglamentų ir loterijų taisyklių struktūros reikalavimai, kai kurios minėtų teisės aktų nuostatos nėra pakankamai aiškios, t. y.:

1) teisės aktuose nenurodyta, kaip lošimų reglamentuose ir loterijų taisyklėse turi būti aprašoma lošimų ir loterijų organizavimo tvarka;

2) nenustatyti lošimo reglamentų ir loterijų taisyklių nuostatų vertinimo kriterijai.

Todėl, Lošimų priežiūros tarnybai dažnai būna sudėtinga įvertinti, ar tam tikri lošimo ar loterijos organizavimo etapai, kurių vykdymo tvarkos nedetalizuoja teisės aktai, lošimo reglamentuose ir loterijų taisyklėse yra aprašomi tinkamai, t. y. pakankamai aiškiai ir išsamiai. Nesant aiškių kriterijų, kuriais vadovaujamas vertinant lošimų reglamentų ir taisyklių nuostatas, dažnai sudėtinga įgyvendinti Lošimų priežiūros tarnybai nustatytas funkcijas veiklos srityje.

Nors sprendimų priėmimo veiklos srityje kontrolės procesas teisės aktuose nedetalizuotas ir atliekamas vadovaujantis bendraisiais teisės principais, tačiau faktiškai atliekama sprendimų priėmimo prevencinė (problemų išankstinis nuspėjimas ir pašalinimas), einamoji (proceso tikrinimas ir reguliavimas, veiklos rezultatų analizavimas ir lyginimas su ankstesniais veiklos laikotarpiais), paskesnioji (trūkumų, klaidų analizė) kontrolė. Nuo 2013 m. liepos 1 d. buvo priimtas sprendimas, kad Kontrolės skyriui atlikus lošimus organizuojančios bendrovės tikrinimą ir nustatčius, kad atitinkamos lošimų reglamento arba didžiosios loterijos taisyklių nuostatos nėra pakankamai aiškios ar išsamios ir kyla praktinių problemų jas tinkamai įgyvendinant, įsakyme dėl atlikto tikrinimo atitinkamai bendrovei yra rekomenduojama Lošimų priežiūros tarnybai pateikti tvirtinti atitinkamas lošimų reglamento nuostatas arba derinti atitinkamas didžiųjų loterijos taisyklių nuostatas.

Lošimų priežiūros tarnyba 2013 m. kovo mėn. pasirašė bendradarbiavimo sutartį su VšĮ „Versli Lietuva“ dėl dalyvavimo projekte „Administracinių procedūrų, susijusių su valstybės ir savivaldybių institucijų išduodamais leidimais, perkėlimo į elektroninę terpę projektas“. Šiuo metu yra vykdomi derinimo darbai, siekiant į elektroninę erdvę perkelti reglamentų, jų pakeitimų ar papildymų tvirtinimo ir didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimo paslaugą. Taip bus sudaryta galimybė Lošimų priežiūros tarnybai dokumentus veiklos srityje pateikti ne tik tiesiogiai, bet ir siųsti naudojantis Kontaktinio centro pranešimų sistema Kontaktinio centro portale www.verslovartai.lt.

Lošimų priežiūros tarnybos sprendimai ir (arba) specialistų veiksmai gali būti skundžiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (Žin., 2006, Nr. 77-2975) arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (Žin., 1999, Nr. 13-308; 2000, Nr. 85-2566) nustatyta tvarka. Apskundimo tvarka visada nurodoma Lošimų priežiūros tarnybos sprendimuose ir specialiai tam skirtose šios tarnybos interneto svetainės skiltyje.

Per analizuojamą laikotarpį Lošimų priežiūros tarnyboje nebuvo skundų, pranešimų, kitokio pobūdžio informacijos dėl licencijas ir leidimus, išduodančių subjektų veiklos ar priimtų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo.

Lošimų priežiūros tarnyboje negauta duomenų, kad pradėti ikiteisminiai tyrimai dėl šios tarnybos specialistų, kurių veikla susijusi su lošimų reglamentų, jo pakeitimų ar papildymų tvirtinimu arba didžiųjų loterijų taisyklių, jų papildymų ir pakeitimų derinimu, korupcinių nusikalstamų veikų. Taip pat negauta duomenų, kad asmenys analizuojamu laikotarpiu skundėsi dėl tokių specialistų korupcinių veikų, dėl kurių ikiteisminis tyrimas nepradedamas.

Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija, 2013 m. gruodžio 12 d. posėdyje apsvarsčiusi Lošimų priežiūros tarnybos pateiktą veiklos srities vertinimo aprašymą, konstatavo, kad, nepaisant Lošimų priežiūros tarnybos analizuotos veiklos srities reglamentavimo sudėtingumo ir probleminių aspektų, veiklos srities reglamentavimas tik

įstatymuose antikorupciniu požiūriu vertintinas kaip nepakankamas, atsižvelgiant į lošimų verslo specifiką ir jame vyraujančius didelių pinigų srautus, sudarančius reikšmingas prielaidas korupcijai. Lošimų priežiūros tarnybos atliekama vertinamojo pobūdžio dokumentų derinimo ir tvirtinimo funkcija gali būti vykdoma efektyviai ir skaidriai tik tuo atveju, jeigu veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyti konkretūs ir aiškūs derinamų ir tvirtinamų dokumentų vertinimo kriterijai, kurie šiuo metų galiojančiuose teisės aktuose nenustatyti. Todėl Lošimų priežiūros tarnyboje tikslinga parengti teisės aktą, nustatantį tvarką, gaires ar pan., kuriomis vadovaudamasi Lošimų priežiūros tarnyba priima sprendimus tvirtinti ar netvirtinti derinti pateiktų reglamentų ar taisyklių ir (arba), atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas. Toks teisės aktas padėtų stiprinti Lošimų priežiūros tarnybos veiklos skaidrumą, įdiegtų jos veikloje efektyvius antikorupcinius saugiklius.

Be to, atsižvelgus į didelę korupcijos tikimybę Lošimų priežiūros tarnybos veikloje ir į tai, kad analizuotos veiklos srities reglamentavimas įstatymuose yra nepakankamai aiškus ir išsamus, Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisija pasiūlė Lošimų priežiūros tarnybai neapsiriboti veiklos srities vertinimo aprašyme nurodytą rekomendacinio pobūdžio teisės aktų parengimu, tačiau ir apsvarstyti galimybę inicijuoti atitinkamus įstatymų pakeitimus, siūlant juose aiškiau ir išsamiau reglamentuoti Lošimų priežiūros tarnybos probleminius veiklos aspektus.

Korupcijos rizikos mažinimo priemonės

Parengti ir priimti Lošimų priežiūros tarnyboje teisės aktą (-us), nustatantį (-us):

- 1) aiškius lošimo reglamentų ir loterijų taisyklių vertinimo kriterijus;
- 2) reikalavimus lošimų ir loterijų organizavimo tvarkos aprašymams lošimų reglamentuose ir loterijų taisyklėse;
- 3) gaires ir tvarką, kuria vadovaudamasi Lošimų priežiūros tarnyba priima sprendimus dėl lošimo reglamentų ir loterijų taisyklių tvirtinimo (netvirtinimo), derinimo ir atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas.
- 4) pateikti Finansų ministerijai pasiūlymus dėl analizuotąją veiklos sritį ir kitus probleminius Lošimų priežiūros tarnybos veiklos aspektus reglamentuojančių įstatymų pakeitimų.
- 5) organizuoti Lošimų priežiūros tarnybos darbuotojų mokymus aktualiais korupcijos prevencijos klausimais.

Finansų ministras

Rimantas Šadžius